

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 5.

Lördagen den 13 Februari.

kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 4 och 6 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Upplästes och lades till handlingarne ett af Herr Nyblæus insändt, så lydande sjukbetyg:

“Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, Öfversten Gustaf Nyblæus är af sjukdom hindrad att lemna sin bostad; intygar
Stockholm den 12 Februari 1875. *Conr. Hahn*
Med. Doctor.”

§ 3.

Anställdes val af sju ledamöter och tre suppleanter i det Särskilda Utskott, som Riksdagen beslutit tillsätta för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga propositioner, dels med förslag till lagar angående allmänna värnpligten, härordningen samt härens aflöning, beklädnad och underhåll, dels ock med förslag till lagar angående grunden för ordnande af flottans personal, samt denna personals aflöning, beklädnad och underhåll; och befunnos efter valförrättningarnes slut hafva blifvit af denna Kammare utsedde till

Ledamöter:

Herr	<i>Sven Nilsson</i> i Österslöf	med 160 röster,
„	<i>Friherre John Ericson</i>	„ 103 „
„	<i>E. Key</i>	„ 103 „
„	<i>J. E. Johansson</i> i Forneby	„ 100 „
„	<i>J. Andersson</i> i Ryssby	„ 98 „
„	<i>S. F. Norén</i>	„ 98 „
„	<i>Gunnar Eriksson</i>	„ 97 „

samt till

Suppleanter:

Herr	<i>L. Ersson</i> i Vik	med 91 röster,
„	<i>C. Johansson</i> i Hansjö	„ 84 „
„	<i>Ivar Månsson</i>	„ 81 „

§ 4.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet nedannämnda på Kammarrens bord hvilande Kongl. Maj:ts nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Karna Bengtsdotter i Östra Skräflinge;

2:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Boel Thomsson i Båstad; och

3:o) angående fyllnadspension åt Postexpeditören i Ljungby, Postmästaren G. M. Adlerstam.

§ 5.

Efter föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel blef samma utlåtande af Kammaren bifallet; och lades den dervid fogade tabell till handlingarne.

§ 6.

Förekom dernäst till behandling Stats-Utskottets utlåtande N:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel.

1:sta punkten.

*Ang. delning
af Öster-Dalarnes
domsaga.*

I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning om en förändrad reglering af Öster-Dalarnes domsaga samt efter att, i sammanhang med denna framställning, hafva till pröfning förehaft tvänne i fråga om Vester-Dalarnes domsagas delning väckta motioner, hade Utskottet, med förmälan att, enligt dess åsigt, det icke vore lämpligt att nu genom fastställande på föreslaget sätt af Öster-Dalarnes domsagas delning omöjliggöra de i sammanhang med delningen af Vester-Dalarnes domsaga möjligen ifrågakommande förändringar i territorialindelningen, i denna punkt hemställt:

- a) att Riksdagen måtte, till upprätthållande under år 1876 af den utaf Kongl. Maj:t föreslagna reglering af Öster-Dalarnes domsaga, anvisa ett extra anslag af 4,500 kronor; och
- b) att vid anmälan af detta beslut Riksdagen må i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes till nästa riksdag låta utreda, huruvida icke äfven Vester-Dalarnes domsaga må kunna, utan afvaktande af nuvarande innehafvarens afgang, på föreslaget sätt delas utan annan kostnad för statsverket än den, som af behovet utaf ytterligare en häradshöfdingelön föranledes.

Dessa båda hemställanden blefvo nu i ett sammanhang upplästa, hvarefter ordet, på begäran, lemnades till

Herr Statsrådet Berg, som yttrade: Herr Talman, Mine Herrar! Af det utdrag af protokollet öfver justitiedepartements-ärenden

för den 11 December 1874, som finnes bilagdt Kongl. Maj:ts nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof, hafven I inhemtat, hurusom redan år 1862, i anledning af gjord framställning om delning af Vester-Dalarnes domsaga, Kongl. Maj:t väl funnit den då gjorda framställningen icke kunna bifallas, men emedan åtskilliga olägenheter föranleddes af domsagens omfång samt känt vore att förhållandet vore enahanda inom Öster-Dalarnes ännu folkrikare domsaga, äfvensom det syntes antagligt att af dessa två till hvarandra gränsande domsagor borde kunna bildas åtminstone tre för domarens aflöning tillräckligt stora jurisdiktioner, så anbefaldes Svea hofrätt att, när domarembetet i Öster-Dalarnes domsaga, blefve till återbesättande ledigt, till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till en efter dåvarande förhållanden lämpad reglering af dessa två domsagor.

Då sistnämnda domarembete i början af år 1873 blef ledigt, inkommo emellertid Mora socknemän med underdånig anhållan, att den del af domsagan som bestode af Ofvan-Siljans fogderi, eller fyra tingslag, skulle afskiljas till särskild domsaga, och sålunda Öster-Dalarnes domsaga fördelas i två. Såsom skäl dertill anfördes hufvudsakligen: att nämnde domsaga hade en befolkning af omkring 60,000 invånare på ett område af 134 qvadratmil; att härutaf framginge svårigheten för en domhafvande att ensam förvalta sitt maktpåliggande embete, till hvars skötande han allt emellanåt nödgades påkalla biträde af extra domare, för hvilka i de flesta fall befolkningens lynne, taletsitt och öfriga egendomliga förhållanden voro alldeles främmande; samt att, om ofvannämnda fyra tingslag finge bilda särskild domsaga, möjlighet förefunnos att framdeles genom tingslagens förenande till två sådana bereda de rättsökande den stora och önskvärda fördelen af flera tingssammanträden årligen.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Kopparbergs län, hvars yttrande infordrades, uppgjorde två olika förslag angående regleringen af ifrågakvarande domsagor, det ena i enlighet med Kongl. Maj:ts beslut af år 1862, gående ut derpå att af båda domsagorna skulle bildas tre nya, och det andra, att hvardera domsagan, utan förändring i territoriell hänseende, skulle fördelas i två, så att Öster- och Vester-Dalarnes nuvarande domsagor skulle bilda tillsammans fyra domsagor. Öfver dessa förslag hördes kommunerna, af hvilka endast Gagnefs socknemän uttalade sig till förmån för en reglering i öfverensstämmelse med det första af de utaf Kongl. Maj:ts Befallningshafvande framställda förslag. En kommun förklarade sig åtnöjas med hvad vederbörande funne i saken lämpligast, men samtliga de öfriga förordade det senare förslaget. Och ehuru dertill åtskilliga önsknningar framställdes om en förändring med afseende å tingslagens indelning, gingo dock inga af dessa ut på att en del af Öster-Dalarnes domsaga skulle förenas med Vester-Dalarnes, eller tvärtom. Någon förändring i sättet för härads höfdingarnes aflöning hade då ännu icke blifvit beslutad, och med anledning deraf ansågo domhafvandena i orten sig icke kunna tillstyrka den ifrågasatta delningen, enär, i händelse af en sådan, tillräckliga inkomster för domhafvandena icke kunde vara att påräkna. Men de medgäfvö på samma gång att domsagorna voro

*Ang. delning
af Öster-Dalarnes
domsaga.
(Forts.)*

Ang. delning
af Öster-Da-
larnes dom-
saga.
(Forts.)

för vidsträckta samt att en delning af dem för den skull vore nödvändig, och ansågo de att i detta häseende det senare af de af Konungens Befallningshafvande framställda förslag egde företräde.

Såväl Konungens Befallningshafvande som Svea hofrätt hafva jemväl uti afgifna utlåtanden förordat det senare af nämnda förslag, och hofrätten har dervid särskildt fästat uppmärksamheten derpå, att genom ifrågavarande delning skulle kunna beredas fördelen af tätare tingssammanträden.

Vid detta ärendes föredragning inför Hans Maj:t Konungen, yttrade Hans Excellens Herr Justitie-statsministern, att, med afseende å den utredning frågan vunnit, han ansåge endast det af myndigheterna äfvensom af de flesta af menigheterna förordade förslaget, att hvar-dera domsagan för sig skulle delas i två, förtenade att komma under öfvervägande, men att då, hvad beträffade Vester-Dalarnes domsaga, genom den under innevarande år skedda regleringen af häradshöfdingarnes löneförmåner, hvarigenom domhafvanden i nämnda domsaga fått sig tillerkänd samtliga de för hela domsagan beräknade tjänstgöringspenningar och förvaltningskostnadsbidrag, en delning af denna domsaga under nuvarande domhafvandens tjenstetid sannolikt skulle ådraga statsverket en utgift, för hvilken icke vunnnes motsvarande fördel, Hans Excellens ansåge förslaget derom icke för närvarande böra föranleda till någon annan åtgärd, än att hofrätten skulle anbefallas att, när domarembetet i domsagan blefve ledigt, inkomma med förnyad underdånig anmälan i förevarande ämne. Hvad deremot Öster-Dalarnes domsaga anginge, ansåg Hans Excellens att, då häradshöfdingebeställningen der för närvarande icke vore tillsatt, tidpunkten vore inne då en delning af denna domsaga borde vidtagas, och hemstälde med anledning deraf, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen aflåta en proposition om anvisning af en ny häradshöfdingelön å 4,500 kronor, och att de tjänstgöringspenningar och förvaltningskostnadsbidrag som för häradshöfdingebeställningen i den odelade domsagan blifvit anslagna, måtte på föreslaget sätt mellan domhafvandena fördelas.

Hvad Hans Excellens Herr Justitie-statsministern sålunda hemställt, blef af Kongl. Maj:t gilladt, och proposition i öfverensstämmelse dermed till Riksdagen aflåten.

Derefter hafva under riksdagens lopp ett par motioner blifvit väckta om att äfven nu en delning af Vester-Dalarnes domsaga måtte ske; och på det att, säger Stats-Utskottet uti sitt i saken afgifna utlåtande, man icke "genom fastställande af Öster-Dalarnes domsagas delning på föreslaget sätt må omöjliggöra de i sammanhang med delningen af Vester-Dalarnes domsaga möjligen ifrågakommande förändringar i territorialindelningen, har Utskottet, som i öfrigt icke haft något att vid Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning erinra, ansett sig nu endast böra hemställa, att Riksdagen måtte, till upprätthållande under år 1876 af den utaf Kongl. Maj:t föreslagna reglering af Öster-Dalarnes domsaga, anvisa ett extra anslag af 4,500 kronor", hvarjemte Utskottet hemställt, att Riksdagen måtte anhålla, det

Kongl. Maj:t tacktes till nästa riksdag låta utreda, huruvida icke äfven en delning af Vester-Dalarnes domsaga skulle kunna ske.

Ang. delning af Öster-Dalarnes domsaga.
(Forts.)

Då det emellertid torde kunna antagas ligga i sakens natur, att Kongl. Maj:t icke läser vilja eller ens kunna utfärda fullmakt å en domarebefattning, för hvilken lön blifvit faststald att utgå blott under ett år, kan således en delning af Öster-Dalarnes domsaga icke genomföras, så länge lönen för den ena domhufvanden anvisas på extra stat och endast för ett år. Af Utskottets förslag, i händelse det af Riksdagen bifalles, skulle således, enligt min uppfattning, följa, att Kongl. Maj:t antingen komme att tillsätta den nu lediga domarebefattningen i hela Öster-Dalarnes domsaga eller ock, på det att icke genom en sådan åtgärd den önskvärda fördelen af domsagans delning måtte försvåras eller förhindras, låta med utnämningen anstå åtminstone till år 1877, i hvilket senare fall under tiden domaregöromålen skulle upprätthållas af extra domare, som hofrätten egde förordna. Äfven om detta senare alternativet skulle väljas och hofrätten komma att förordna två personer att upprätthålla domaregöromålen, den ena uti Ofvan-Siljans och den andra uti Nedan-Siljans fögderi, skulle i allt fall dermed på långt när icke vinnas den fördel, som med den ifrågasatta fördelningen af domsagan åsyftas. Några åtgärder för att söka åvägabringa tätare tingssammanträden skulle under ett sådant interimstillstånd icke kunna vidtagas, och de påpekade olägenheterna deraf att domarembetet inom en vidsträckt domsaga uppehålls af för kortare tid förordnade och med ortförhållandena mindre bekanta personer skulle snarare förökas än förminsas.

Det synes mig därför vara af vigt att tillse, om ett sådant uppskof, som det Utskottet föreslagit, verkligen kan vara betingadt af det skäl Utskottet anfört eller, med andra ord, om genom bifall till den föreslagna delningen af Öster-Dalarnes domsaga något hinder för en lika beskaffad delning af Vester-Dalarnes domsaga framdeles kan komma att förefinnas. För att härom bilda sig ett omdöme, torde det icke erfordras någon vidare utredning af saken än den, som redan skett och i handlingarne föreligger. Alla de menigheter, hvilka frågan rör, hafva egt tillfälle att deri yttra sig, och såväl dessa, åtminstone de flesta af dem, som alla embetsmyndigheter hafva ansett att den enda lämpliga regleringen af de begge domsagorna skulle vara den, att de hvar för sig blefve delade i tvänne hälfter. Denna åsigt har ock af Kongl. Maj:t redan blifvit godkänd, ehuru han af skäl, som jag redan tagit mig friheten antyda, ansett sig förhindrad att nu göra någon framställning om mera än den enas delning.

Emot Kongl. Maj:ts förslag har, så vidt jag kunnat finna, icke någon anmärkning förekommit uti de omtalade motionerna. I dessa har nemligen en delning af Vester-Dalarnes domsaga blifvit föreslagen, utan att någon förändring af den nuvarande territorialindelningen ifrågasatts, och någon omständighet, på grund hvaraf denna förändring skulle vara af behovet påkallad, finnes icke heller i Utskottets betänkande angifven. Någon anledning synes således icke förefinnas till det antagandet, att ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle ega något inflytande på frågan om fördelning jemväl af Vester-Dalarnes domsaga,

Ang. delning
af Öster-Da-
larnes dom-
saga.
(Forts.)

och om äfven, när denna fråga framdeles kommer under pröfning, det skulle visa sig, att en rubboing i Öster-Dalarnes domsagas territoriella område vore af behovet påkallad, torde den omständigheten, att denna domsaga redan blifvit delad, icke utgöra något hinder, enär i den fullmakt, som för den blifvande domaren utfärdades, läres efter vanligheten komma att intagas det förbehåll, att han skall underkasta sig de förändringar med afscende å domsagans reglering, som framdeles kunde blifva bestända.

Vid sådant förhållande, mine Herrar, anhåller jag att få till edert upplysta omdöme hemställa, huruvida det kan vara skäl att längre uppskjuta den inom orten lifligt önskad, af embetsmyndigheterna varut förordade, af Kongl. Maj:t godkända och nu till och med af Utskottet tillstyrkta delningen af Öster-Dalarnes domsaga endast därför, att icke på samma gång samma förmån kan beredas den angränsande domsagan, på hvars framtida reglering nu förevarande fråga ej kan utöfva något det ringaste inflytande. Ehuru jag, såsom icke varande ledamot af Kammaren, icke är befogad att framställa något yrkande, vågar jag dock uttala den förhoppning, att Kammaren måtte, med afslag å hvad Utskottet under mom. a) i den föredragna punkten hemställt, bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet afåtna proposition. Hvad åter angår Utskottets under mom. b) gjorda hemställan, har jag deremot ingen erinran att framställa.

Herr Statsrådet Bergström: I egenskap af ledamot af Kammaren får jag yrka bifall till det, hvarom Statsrådet Berg endast gjort en hemställan.

Den skriftliga uppfattningen af detta mitt yttrande kommer icke att af mig justeras.

Herr Philipsson: Äfven jag tager mig friheten att göra framställning om bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Det ligger i sakens natur, att det icke kan vara lämpligt att på extra stat för ett år uppföra anslag till lön för den ifrågasatta domarebefattningen, då det skulle blifva omöjligt för Kongl. Maj:t att under sådana vilkor tillsätta en domhafvande. Kongl. Maj:t har följaktligen intet annat val än att antingen låta domareembetena i de föreslagna nya domsagorna förvaltas af tillförordnade domare, eller ock att utnämna en domhafvande för hela den odelade domsagan, hvarigenom förhållandena fortfarande komme att blifva enahanda som förut. Man har länge klagat öfver den långsamhet, hvarmed lagskipningen bedrifves inom ifrågavarande vidsträckta domsaga, och då här ett tillfälle erbjuder sig att afhjelpa denna olägenhet, samt Stats-Utskottet instämt uti Kongl. Maj:ts åsigt om lämpligheten af domsagans fördelning i två, anser jag det icke vara skäl att längre uppskjuta dermed. Men under sådana förhållanden, som jag nyss omnämnde, vore det riktigast att rent utaf afslå den Kongl. propositionen och låta frågan förfalla. Ty äfven om Riksdagen, med bifall till Utskottets hemställan, skulle anvisa en lön af 4,500 kronor för bestridandet af den ifrågasatta domarebefattningen, kan jag dock ej finna, huru detta anslag skulle kunna användas, då

enligt grunderna i den författning, genom hvilken häradshöfdingarnes löneförmåner reglerades, en tillförordnad domhafvande ej borde ega att uppbära sjelfva den kontanta lönen, utan endast öfriga befattningens åtföljande inkomster.

Huru man än må se saken, är ju klart, att, om man anser en omreglering af ifrågavarande domsagor vara behöflig — och det gör man ju — delningen af Öster-Dalarnes domsaga ej må uppehållas i afvaktan på utgången af den framställning, som innehålles i ett par vid denna riksdag väckta motioner, angående sönderdelning jemväl af Vester-Dalarnes domsaga. För öfrigt kunde ju, såsom vanligt är, i de fullmakter, som för de blifvande tvänne häradshöfdingarne i Öster-Dalarnes domsaga komme att utfärdas, förbehåll göras att, derest någon förändring af domsagorna i territoriellt hänseende framdeles biefve nödvändig, sådan ändring skulle kunna vidtagas utan hinder från dessa häradshöfdingars sida. Dessutom ligger i sakens natur, att, sedan genom den verkställda regleringen af häradshöfdingarnes aflöningsförmåner lönerna och tjänstgöringspenningarne numera äro uppförda på ordinarie stat, och de jemförelsevis ringa sportler, som ännu af dem uppbäras, endast afse betäckandet af kostnaderna för domsagans förvaltning, några svårigheter från domhafvandenas sida i allmänhet ej skola möta, derest möjligen behöfliga omändringar i domsagornas områden skulle ifrågasättas. Jag tror derföre, att, om man verkligen vill åstadkomma lindring uti ifrågavarande öfverklagade förhållanden, lämpligaste sättet är att godkänna hvad Kongl. Maj:t i ämnet föreslagit, utan att afvakta, hvilken lösning frågan om delning jemväl af Vester-Dalarnes domsaga framdeles kan få; och då således alla skäl tala för bifall till den Kongl. propositionen i ämnet, yrkar jag, att Kongl. Maj:ts förslag oförändradt måtte af Kammaren godkännas.

Herr Königsfeldt: Efter den utförliga utredning frågan erhållit genom Herr Statsrådet Bergs anförande, kunde det vara öfverflödigt för mig att i saken orda, men då jag, såsom domhafvande i Vester-Dalarnes domsaga, har de lokala förhållandena derstädes mig väl bekanta, kan jag icke underlåta omnämna, att det icke någonsin varit på allvar ifrågasatt att lägga någon del af Öster-Dalarnes domsagas nuvarande territorium under Vester-Dalarnes domsaga eller tvärtom, samt att ett sådant förslag ej heller någonsin kan hafva utsigt till framgång, hvarföre äfven jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr Liss Olof Larsson: Jag hade visserligen från början haft för afsigt att yttra mig i ämnet, isynnerhet som jag i denna fråga hyser en annan åsigt, än den Stats-Utskottets pluralitet i föredragna punkten gifvit tillkänna, men efter den fullständiga utredning af förhållandena, som från statsrådsbänken nyss skett, ansåg jag vidare ordande obehöfligt. Nu har emellertid representanten från Vester-Dalarnes uppträdt och på grund af sin kännedom om dervarande förhållanden förklarar, att en sådan förändring i de båda domsagornas

Ang. delning
af Öster-Da-
larnes dom-
saga.
(Forts.)

Ang. delning
af Öster-Da-
larnes dom-
saga.
(Forts.)

territorialindelning, som Stats-Utskottet förutsatt såsom möjlig, icke kan ifrågakomma, och jag har deraf tagit mig anledning att begära ordet för att såsom representant från Öster-Dalarna å min sida instämma i denna förklaring.

Jag vet ej heller, hvartill den i mom. b) af föredragna punkten föreslagna utredningen skulle tjena, ty alla vederbörande myndigheter och menigheter hafva ju redan lemnat den utredning, som på dem kan ankomma, såsom det vid Kongl. propositionen i ämnet fogade statsrådsprotokoll utvisar; och hafva vi ej förtroende till Regeringens utredning af frågan i år, ser jag ej någon anledning hvarföre sådant förtroende skulle snarare komma den till del nästa år. Icke kan väl heller meningen vara att, såsom en motionär föreslagit vid ifrågasatta jernvägsanläggningar i Norrland, en komité skall tillsättas för att taga de lokala förhållandena i skärskådande.

På grund häraf och då jag icke tror, att någon bättre utredning kan komma till stånd, än den, som redan är gjord, förenar jag mig med nästföregående talare och yrkar, att Kammarern, med afslag å Utskottets hemställan i denna punkt, måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Grefve Posse: Den utredning af sakförhållandena, som lemnats oss från statsrådsbänken, är så fullkomligt öfverensstämmande med allt hvad i Kongl. Maj:ts proposition rörande denna fråga redan blifvit upplyst, att jag alldeles icke behöfver återkomma till sagda utredning för så vidt den afser domsagens eller rättare domsagornas delning. Vi se att Öster-Dalarnes domsaga har icke mindre än 134 qv. mil ytinnehåll och 61,842 invånare, och den andra domsagan, Vester-Dalarnes, hvars ytinnehåll icke är uppgifvet, 47,569 invånare. Detta är siffror som tala och som måste hos en hvar af Kammarerns ledamöter stadga öfvertygelsen om behofvet af begge de ifrågavarande domsagornas delning. Under sådana förhållanden förefaller det mig högst egendomligt, att man såsom en möjlighet kunnat framställa det alternativet att afslå Kongl. Maj:ts proposition, — ett beslut, som skulle ådagalägga obenägenhet hos Riksdagen mot den nu ifrågasatta delningen af Öster-Dalarnes domsaga. Tvisten gäller helt enkelt, om delningen skall ske nu genast eller om den tål vid ett års uppskof. Från statsrådsbänken hörde jag yttras, att ett bifall till Stats-Utskottets förslag skulle föranleda äfven till den eventualiteten, att Kongl. Maj:ts ändock tillsatte den nu lediga domarebefattningen i hela domsagan. Jag är ogera tvifvelaktig om uppgifter, som komma från det hållet, men att något sådant skulle komma i fråga, tror jag dock icke. Såsom en andra möjlighet framställdes från samma bänk, att ett bifall till Stats-Utskottets hemställan kunde föranleda till förordnande för tvänne domhafvande i Öster-Dalarnes domsaga, intilldess frågan om regleringen af Vester-Dalarnes domsaga hunnit blifva utredd; och de svårigheter som Herr Philipsson i detta fall funnit i fråga om anslagens användande kunna, enligt mitt sätt att se saken, på en helt naturlig väg undanrödjas, i ty att, då en del af anslaget är uppfördt på ordinarie stat och en del på extra, intet hinder finnes för att aflöna den ena dom-

halvanden med den förra och den andra med den senare delen af anslaget.

Den delen af saken är således enligt min uppfattning klar. Aterstår frågan om tidsutdräkten, som man gjort så vådlig, men som jag finner i sig sjelf helt obetydlig. Ty tydligt är, att, då nuvarande innehafvaren af Vester-Dalarnes domsaga för motionärerne förklarar sig villig att gå in på delningen af nämnda domsaga, något hinder för en sådan delning för närvarande icke finnes. För öfrigt bör man i denna fråga knappast nämna ordet tidsutdrägt. Det är nemligen nu öfver tjugufyra år sedan Vester-Dalarnes domsaga var ledig och delning af densamma begärdes. Men alla som voro intresserade af denna delning hafva hittills fått tåligt vänta derpå; och jag tror icke att någon af de nu ifrågavarande domsagorna kommer att lida så stort men af ett års uppskof med deras delning i fyra domsagor. För öfrigt ser jag alldeles ingen omöjlighet deri att äfven frågan om regleringen af Vester-Dalarnes domsaga, om nödig skyndsamhet iakttages, kan blifva föremål för en Kongl. proposition redan vid denna riksdag. Hvad angår den stora vådan att icke kunna sätta domhafvandena på ordinarie stat eller med andra ord endast tillförordna dem, så innebär den i sig sjelf åtskilliga modifikationer. Jag kan af egen erfarenhet härutinnan meddela, att domhafvanden i den domsaga jag tillhör under åren 1848—1862 innehade sin befattning endast på förordnande, och detta just i afvaktan på att en del af den angränsande domsagan skulle vid inträffande ledighet läggas till den förstnämnda. Och jag har icke försport att rättskipningen i domsagan på något sätt lidit häraf. Ett års uppskof med delningen af Öster-Dalarnes domsaga torde följaktligen icke vara så farligt.

Hvad som förvånar mig är den af representanten från Vester-Dalarna lemnade upplysning, att någon annan territorialindelning af denna domsaga än den naturliga, som nu är föreslagen, icke varit och aldrig kan blifva ifrågasatt. Af Kongl. Maj:ts proposition inhemtas dock, att icke mindre än tre olika förslag varit framställda beträffande begge domsagornas delning, och bland dem ett så genomgripande som att dela domsagorna i tre. Meningarne i afseende på territorialindelningen hafva sålunda visst icke varit enhälliga. För min del vill jag icke inlåta mig i något bedömande af huruvida den nu föreslagna delningen af Öster-Dalarnes domsaga är sådan, att, om Vester-Dalarnes domsaga samtidigt skulle delas, någon öfverflyttning från den ena domsagan till den andra bör ega rum. Dertill saknar jag tillräcklig lokalkännedom. Men den representant i Stats-Utskottet, som är mest förtrogen med lokalförhållandena i orten, har förklarar sig anse det af Utskottet i ämnet framställda förslaget såsom det lämpligaste; och såsom I torden finna, mine Herrar, har denna åsigt nästan enhälligt omfattats inom Utskottet; och endast en af dess medlemmar, som nyss hade ordet, har varit af skiljaktig mening.

De förespeglade vådorna af ett bifall till Utskottets förslag sakna således all verklig grund, och min tanke är att frågan skall komma i ett redigare skick, om vi från Kongl. Maj:t erhålla en ny proposition om begge domsagornas delning i fyra. Jag hemställer därför om

Ang. delning
af Öster-Dalarnes
domsaga.
(Forts.)

bifall till Stats-Utskottets förslag i denna del. Men, hvad beslut man än må fatta, så ber jag att man icke låter förleda sig till ett rent afslag, hvilket af Kongl. Maj:t tilläfvats icke skulle tydas annorlunda, än att Riksdagen icke vill gå in på de ifrågavarande domsagornas delning.

Herr Königsfeldt: Med anledning af Herr Grefve Posses anförande, vill jag väl medgifva, att fråga en gång uppstått om förening af de båda ifrågavarande domsagornas norra delar till en domsaga, men vill på samma gång påpeka, att, sedan detta förslag förkastats såsom outförbart, och den åsigt gjort sig gällande att Öster-Dalarnes domsaga borde delas i två särskilda domsagor, det icke varit ifrågasatt att lägga någon del af Öster-Dalarnes domsaga under Vester-Dalarnes eller tvärtom. Ett dylikt förslag torde ej heller framdeles kunna uppstå, hvilket är klart och tydligt för hvar och en, som kastar en blick på kartan öfver Kopparbergs län. Den ärade talaren yttrade ock, att ett års uppskof med definitiva bestämmandet om delning af Öster-Dalarnes domsaga ej kunde vara så synnerligen vådligt; och detta kan väl vara sant. Ett sådant uppskof skulle dock tjena till intet, enär med visshet kan sägas, att ej heller till nästa års riksdag skulle kunna uppgöras något bättre förslag, än det nu föreliggande.

Beträffande slutligen samme talares förmodan, att en sådan utredning, som i mom. b) af denna punkt omförmäles, skulle kunna så tidigt verkställas, att Kongl. proposition om jemväl Vester-Dalarnes domsagas delning skulle hinna meddelas nu församlade Riksdag, så ligger detta väl inom möjlighetens område, men är dock så ovisst, att den af behofvet påkallade delningen af Öster-Dalarnes domsaga, för hvilken delning intet hinder förefinnes, väl ej bör onödigtvis i förväntan derpå uppskjutas.

Herr Kolmodin: Herr Talman! Sedan diskussionen helt oförmödat kommit att taga den utsträckning, den nu gjort, och Stats-Utskottets Herr Ordförande framställt yrkande på bifall till betänkandet, så vill jag påpeka en, som mig tyckes, mycket svag punkt, hvilken dock genom den accentuation, som lades på densamma, föreföll såsom en hufvudpunkt i talarens argumentation. Han sade, att det icke vore farligt att dröja och att det icke vore värdt att tala om dröjsmål, ty det hade redan dröjts med denna sak i 24 år. Ja -- kunde ett bestämdt mål vinnas genom ett dröjsmål, då skulle äfven jag vara villig att böja mig för Stats-Utskottets mening, men då det är omöjligt att vare sig af Stats-Utskottets betänkande eller af Herr Ordförandes yttrande kunna finna något annat skäl än det, att "då man redan dröjt i 24 år, det icke vore farligt att dröja ytterligare ett år", så får jag säga, att jag för min del bestämdt är emot Stats-Utskottets och dess Ordförandes mening. Ju längre det dröjts med reformen, dess mer böra vi nu påskynda densamma. Han anförde ett annat exempel från den domsaga, der han är boende, nemligen att samma domsaga i 14—15 år förvaltats af tillförordnad domhafvande. Jag kan icke finna det ringaste skäl att ett sådant förhållande

bör någonstädes en enda månad repeteras, derföre att det förut kunnat på annat håll få fortfara i årtal.

Det ena med det andra gör, att jag för min del hvarken af motiveringen till förslaget eller af hvad som under debatten framhållits till försvar för Utskottets åsigt kan finna att frågan skulle ställa sig redigare, såsom Herr Ordföranden sade, om vi finge en ny Kongl. propositionen i ämnet, och jag anhåller således om afslag å betänkandet och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Liss Olof Larsson: För min del håller jag mycket uppå att Regeringens förslag måtte vinna Riksdagens bifall, ty afslår Riksdagen denna gång regeringen på så lösa grunder eller rättare, så vidt jag kan se, utan ringaste grund, så kan detta äfven inträffa allt framgent hvarje gång frågan framlägges, och vi få sålunda sitta der uppe i Dalarne år efter år och vänta på ett definitivt orduande af rättskipningen. Jag beklagar detta, ty vi hafva redan haft tillräcklig erfarenhet af hvad det vill säga att domsagan skötes af extra domare på förordnande, och jag önskar lifligt att få domsageregleringen, som är ett nödvändigt vilkor för ett bättre sakernas skick, definitivt beslutad så fort som möjligt.

Jag ser ingenting som hindrar Stats-Utskottet att — i händelse det Kongl. förslaget nu faller — nästa år, om Regeringen äfven då skulle framlägga förslag i samma ämne, på samma sätt säga: vi böra uppskjuta denna regleringsfråga och taga den i sammanhang med den eller den regleringsfrågan. Det finnes domsagor både i Dalarne och Helsingland, hvilka gränsa intill Öster-Dalarnes domsaga, och det låter tänka sig att äfven dessa kunna blifva föremål för regleringsplaner. Någon motionär skulle ett kommande år kunna framlägga ett dylikt förslag rörande en eller flera af dessa angränsande domsagor, och Stats-Utskottet skulle då med fullkomligt lika goda skäl som nu kunna föreslå ett uppskof med regleringen af Öster-Dalarnes domsaga, för att behandla den frågan i sammanhang med motionärens förslag. Och på samma sätt kunde det gå undan för undan i en lång tid.

Det eger sin riktighet, hvad den ärade Ordföranden i Stats-Utskottet sade, att det en gång varit fråga om delning af de två domsagorna i tre. Detta förslag vann dock ej understöd af flera än en enda kommun. Såväl Konungens Befallningshafvande som Hofrätten motsatte sig en dylik förändring, och uti den föreliggande propositionen är anledningen, hvarför Kongl. Maj:t icke ansåg sig böra framlägga förslag i sådan riktning, så klart framställt, att ingenting deremot borde kunna invändas.

Om jag betraktar den ekonomiska sidan af frågan, så kan jag icke finna någon fördel af ett uppskof, ty derigenom besparas icke ett enda öre för statsverket. Utgiften blir lika stor, om regleringen nu genast beslutas eller om den uppskjutes ett eller annat år, och jag kan för min enskilda del under sådana förhållanden icke inse, att ett afslag å det Kongl. förslaget skulle komma att medföra annan vinst för Riksdagen än nöjet att slå ihjäl en Kongl. proposition, om detta skulle kunna betraktas som en vinst. Jag kan verkligen icke se något

*Ang. delning
af Öster-Dalarnes
domsaga.
(Forts.)*

Ang. delning
af Öster-Da-
larnes dom-
saga.
(Forts.)

annat motiv, hvarför jag skulle vara med om att afslå den Kongl. propositionen, men då jag för min del ej vill på så svaga grunder biträda ett förslag, så yrkar jag fortfarande afslag å Stats-Utskottets betänkande samt bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Grefve Posse: Ja, jag kan gerna medgifva, att min bevisföreläggelse är svag, men att den skulle vara så svag, som Herr Kolmodin sade, att den icke annat innehölle, än att om man redan väntat i 4 och 20 år, man gerna kunde vänta ett år till, bestrider jag; och jag vill icke uppehålla mig vid hvad den ärade representanten vidare i saken yttrade, då deri ingenting nytt förekom och ingenting af beskaffenhet att behöfva vederläggas.

Herr Liss Olof Larsson gör verkligen Stats-Utskottet orätt i två afseenden. Först deri, att han tror under denna hemställan ligga dold en tanke på uppskof eller undanskjutande af frågan, ty dertill är han icke berättigad, — det vet den värde talaren sjelf, — och i ett annat afseende gör han jemväl Utskottet orätt, då han antydde, att här icke förefinnes någon annan afsigt än nöjet att slå ihjäl en Kongl. proposition.

Skulle förhållandet verkligen vara sådant, att af Stats-Utskottets 24 ledamöter 23 hade nöje deraf, så tror jag, att den värde representanten förgäfvades skall försöka på sina starka axlar uppbära en Regering, som hade en så svag ställning.

Vidare har Herr Liss Olof Larsson behagat säga, att han icke i den Kongl. propositionen funnit något uttalande derom, att frågan om delning af Vester-Dalarnes domsaga förut varit ifrågasatt. För den händelse propositionen är tillgänglig, så ber jag talaren läsa Bil. 1. sid. 6., der det heter:

”Efter förre ordinarie domarens i Vester-Dalarnes domsaga år 1861 timade fränfalle anhöllo åtskilliga församlingar i domsagan hos Kongl. Maj:t, att domsagan måtte varda fördelad i två sådana, den ena bestående af Vester-Dals fögderi eller Malungs, Lima och Äppelbo tingslag samt Näs, Järna och Floda tingslag och den andra af Vester-Bergslags fögderi eller Söderbärkes, Norrbärkes och Grangärdes tingslag; hvarjemte samtidigt dermed Lima och Transtrands församlingar, som utgöra ett tingslag med Malungs och Äppelbo socknar, inkommo med underdånig framställning derom att skilda från sistnämnda socknar få bilda eget tingslag med tingsstad vid Lima kyrka. Vid underdånig föredragning den 28 Januari 1862 af detta ärende fann dock Kongl. Maj:t betänkligt att under dåvarande förhållanden medgifva delning af Vester-Dalarnes domsaga, på sätt den blifvit begärd, och ansåg ej heller lämpligt att, så länge domsagan bibehölles vid dess dåvarande område, Lima och Transtrands församlingar blefve från Malungs tingslag skilda.” — och dertill undansköts frågan tillsvicare.

Slutligen framkastade samme talare en antydning derom att, om vi nu bifalla Kongl. Maj:ts förslag, en besparing för statsverket derigenom skulle uppstå; och detta är riktigt, ty onekligen ligger bakom Stats-Utskottets förslag en ny kostnad af 4,500 kronor; men för min del har jag den uppfattningen, att Kammaren icke för en besparing på

4,500 kronor fortfarande skall låta ett så vidsträckt område af vårt land lida af de svåra obehag som en så stor domsaga för landtbefolkningen medför. Jag är således öfvertygad att detta icke skall inverka på beslutet och jag yrkar fortfarande bifall till Stats-Utskottets förslag.

Ang. delning af Öster-Dalarnes domsaga.
(Forts.)

Herr Liss Olof Larsson: Jag skulle säkerligen ej hafva begärt ordet sista gången, om jag kunnat ana att jag skulle blifva till den grad missförstådd af Stats-Utskottets Herr Ordförande, som nu varit händelsen. Bland annat yttrade han, att vi redan väntat i fyra och tjugu år och således gerna kunna vänta ännu ett år till. År 1861 hade frågan varit väckt, sade han. Men ifrån 1861 till den dag, vi nu räkna, kan omöjligen 24 år hafva förflutit. Jag kan åtminstone ej få den beräkningen att gå ihop. Talaren måste hafva misräknat sig och dertill aldeles missuppfattat mitt förra anförande.

Han sade äfven att jag anfallit Stats-Utskottet, men jag har ej gjort något, som berättigar till ett sådant omdöme. Om jag uppträdde och gillade Stats-Utskottets motivering, skulle jag handla mot bättre vetande, ty jag känner fullkomligt alla hithörande förhållanden och vet att motiveringen icke kan hålla streck. Dock har jag ingalunda gått så långt som att påstå, det Stats-Utskottet afslagit Kongl. Maj:ts proposition i ämnet endast för nöjet att få slå ihjäl en Kongl. proposition. Jag har blott sagt att om jag skulle vara med om att bifalla Stats-Utskottets föreliggande förslag, så skulle dervid för mig icke funnits annat motiv än nöjet att slå ihjäl en Kongl. proposition. Som jag likväl ej vill söka så beskaffade nöjen, så har jag ej kunnat godkänna Stats-Utskottets förslag. För öfrigt torde jag knappt behöfva erinra om att jag aldrig hyst den förmättna tanken att på mina axlar uppbära en regering, som förlorat andras förtroende, ty dertill behöfves andra krafter än mina.

Herr Rubenson: Uti föreliggande punkt har Utskottet i *mom. a* föreslagit "att Riksdagen måtte till upprätthållande under år 1876 af den utaf Kongl. Maj:t föreslagna reglering af Öster-Dalarnes domsaga, anvisa ett extra anslag af 4,500 kronor", det vill säga, att domsagan skulle klyfvas i två. Vidare hemställas i andra mom. "att vid anmälan af detta beslut Riksdagen må i underdånighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes till nästa riksdag låta utreda, huruvida icke äfven Vester-Dalarnes domsaga må kunna utan afvaktande af nuvarande innehafvarens afgang, *på föreslaget sätt delas*."

Jag kan för min del ej tolka detta på annat sätt än så, att Riksdagen skulle uttala den åsigt, att Vester-Dalarnes domsaga bör delas på det sätt, som blifvit för Riksdagen föreslaget, nemligen dels af en motionär i Första och dels af en i Andra Kammarerna, hvilka sammanstående hemställt, att Vester-Dalarnes domsaga måtte delas i två domsagor, aldeles i enlighet med hvad domhafvandena i orten, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och Hofrätten tillstyrkt och äfven Kongl. Maj:t ansett vara riktigt. Således, om Riksdagen bifaller Stats-Utskottets förslag till beslut, tyckes det mig som om Riksdagen tillkännagifvit sin åsigt vara, att hvar och en af de båda domsagorna bör

*Ang. delning
af Öster-Da-
larnes dom-
saga.
(Forts.)*

sönderdelas i tvänne. Men om så är, då frågas: hvad betyder Utskottets resonnement, att den ena domsagans reglering kan inverka på den andras? Utskottet har sjelft föreslagit, att hvardera domsagan delas i två, och då tycker jag frågan vara afgjord. Jag kan icke finna någon möjlighet det domsagorna skulle, om detta bifalles, på annat sätt komma att delas; ty skulle Kongl. Maj:t lyssna till en framställning sådan Utskottet föreslagit den, så kan väl icke heller Kongl. Maj:t, efter hvad som förutgått, komma till något annat resultat, än att hvardera domsagan delas i tvänne. Jag frågar då ännu en gång, hvad betyder det då att Utskottet vill att det äskade anslaget till en ny lön för domaren i den ena af de nya domsagor, i hvilka Öster-Dalarnes nuvarande domsaga skall klyfvas, skall sättas på extra stat.

För min del finner jag det resonnement, på grund hvaraf Utskottet kommit till ett sådant slut, ohållbart, och jag tror icke, att Utskottets ledamöter sjelfva kunna finna det vara hållbart. Enligt regeln äro anslagen till domrarnes aflöning uppförda på ordinarie stat på det att den viktiga grundsats må komma till tillämpning, att deras embeten böra tillsättas med fullmakter. Från denna regel bör man endast undantagsvis afvika. Då nu här icke finnas några giltiga skäl att göra en sådan afvikelse och uppföra ifrågavarande anslag på extra stat, hemställer jag om afslag å Utskottets förslag i mom. a) och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Häruti instämde Herr *Alb. Staaff*.

Friherre Ericson: Jag skall bedja att få hjälpa Herr Rubenson med att läsa rätt betänkanudet, d. v. s. att läsa allt i betänkanudet, som hör till saken och icke blott lösryckta bitar, tagna än här än der och som icke hänga tillsammans med hvarandra. Herr Rubenson citerade nemligen endast den delen af Stats-Utskottets utlåtande, som angår förslaget till Vester-Dalarnes domsagas delning, men brydde sig alldeles icke om Utskottets motivering för förslaget. Läser man deremot sjelfva motiveringen, så finner man der orsaken angifven, hvarför Utskottet föreslagit en utredning angående lämpligheten att dela Vester-Dalarnes domsaga i tvänne domsagor. Utskottet har nemligen icke ansett det lämpligt att genom fastställande af Öster-Dalarnes domsagas delning på af Kongl. Maj:t föreslaget sätt omöjliggöra de i sammanhang med delningen af Vester-Dalarnes domsaga möjligen ifrågakommande förändringar i territorialindelningen. Och att en sådan förändring snart nog kan komma i fråga, är icke osannolikt, om man tager i öfvervägande hvad de myndigheter derom yttrat, hvilka blifvit i frågan hörde. Man invänder, att de nya domarne i sådant fall skulle komma att tillsättas på förordnande, och att detta icke vore lämpligt. Det är dock, som bekant, ingenting ovanligt att domsagor skötas på förordnande till och med under en längre tid. Jag för min del kan alldeles icke finna det förenadt med större fara att låta den nu ifrågavarande domsagan skötas på förordnande under så kort tid som ett år, helst då ändamålet dermed är att möjliggöra en framdeles behöflig territorialförändring af domsagan, än att till

ex. låta en tillförordnad domare flera år i rad förvalta en domsaga eller att, såsom under senare årtionden skett, tillsätta ordinarie landtdomare med det vilkor, att de skola underkasta sig den förändrade reglering af domsagorna, som kan varda bestämd. Förhållandet är i begge fallen enahanda. Hvad Utskottet här föreslagit är endast en försigtighetsåtgärd, afsedd att förekomma tillsättandet af en ordinarie domare. En förändrad reglering af domsagorna äro domrarne visserligen, som nämnt, genom en särskild klausul i sina fullmakter, skyldige att underkasta sig, men det är, såsom erfarenheten visat, alldeles icke ovanligt att omständigheter förekomma, som i mer eller mindre mån försvåra eller fördröja en sådan reglering. Utskottet har äfven af denna anledning trott sig kunna undvika förvecklingar genom att framställa sitt förslag under mom. b).

Jag anser framför allt, att den Kongl. propositionen icke bör afslås. Följden deraf skulle nemligen kunna blifva det af Herr Statsrådet Berg omnämnda alternativet, att Kongl. Maj:t komme att utnämna domare i den nya domsagan. Men detta har icke varit Stats-Utskottets mening, utan endast att hålla frågan ännu ett år öppen; och till denna af försigtigheten påkallade åtgärd måste jag för min del yrka bifall.

Herr Philipsson: Då många föregående talare af mitt förra yttrande i denna fråga dragit den slutsats, att jag ansåg Kongl. Maj:ts förfrågavarande proposition böra afslås, får jag upplysa, att jag alldeles icke framställt något yrkande i sådan iktning, utan att jag endast yttrade, att det vore lämpligare, om man afslog samma proposition än biföll Stats-Utskottets framställning, enär Kongl. Maj:t under begge dessa förhållanden vore förhindrad att definitivt reglera domsagan på det föreslagna sättet, så att domare i de två särskilda områdena endast kunde tillförordnas. Det ordinarie anslag å 8,900 kronor, som på grund af nästföregående Riksdags beslut finnes uppfördt till aflöning för domhafvanden i Öster-Dalarnes domsaga, komme ju att kvarstå och vore tillräckligt för vikariernas aflöning. Om nu Stats-Utskottets framställning godkännes, så blir derjemte å extra stat anvisadt ett belopp af 4,500 kronor, hvilket, med tillämpning af hvad en föregående talare yttrat, en tillförordnad domhafvande i den ena domsagan skulle ega att under nästa år uppbära, under det att, i händelse Kongl. Maj:t utnämnde en domhafvande i den andra domsagan, denne då finge tillträda det aflöningsbelopp, 8,900 kronor, som, enligt hvad jag nyss nämnde, redan finnes å ordinarie stat beviljadt. Då inträdde det oegentliga förhållande att af dessa båda domhafvande, som finge precis samma göromål, den ena blott uppbure omkring hälften i lön emot den andra. En annan oegentlighet uppkommer äfven derigenom, att i händelse Kongl. Maj:ts nu gjorda förslag att i stället för nämnda aflöningsanslag, 8,900 kronor, bestämma ett belopp af 6,700 kronor till hvardera af de båda domhafvandena i den delade domsagan, skulle, såsom Stats-Utskottet synes vilja, träda i tillämpning från och med år 1876, den domhafvande, som, enligt mitt förut gjorda antagande, blifvit dessförinnan tillsatt och kommit i åtnjutande af

*Ang. delning
af Öster-Dalarnes
domsaga.
(Forts.)*

Ang. delning
af Oster-Da-
larnes dom-
saga.
(Forts.)

8,900 kronors lön, skulle utan något sitt förvällande från nämnda års början få uppbära endast föreslagna 6,700 kronor i lön och sålunda vidkännas en minskning i inkomster af mera än 2,000 kronor.

Jag frågar, om det finnes det ringaste skäl till ett sådant förfaringsätt och om det då icke är bättre och lämpligare att, då nu tillfälle dertill erbjuder sig, på en gång och till bestämdt belopp fastställa lönen lika för de båda domhafvandena i den till delning ifrågasatta domsagan. Åtminstone synes mig det sistnämnda sättet för ordnande af denna angelägenhet vara det bästa, och detta utgör för mig ett ytterligare skäl att tillstyrka bifall till hvad Kongl. Maj:t uti ifrågasvarande afseende behagat föreslå.

Öfverläggningen angående den förevarande punktens båda moment förklarades nu vara slutad. Med afseende på de olika yrkanden, som derunder förekommit, ville Kammaren fatta beslut rörande hvardera momentet särskildt, och upptog alltså Herr Talmannen först de meningar, som beträffande mom. a) blifvit framställda, samt gaf, enligt dem, propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på yrkandet att, med afslag å nämnda hemställan, Kongl. Maj:ts proposition i ämnet måtte bifallas. Den senare af dessa propositioner fann Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i följd hvaraf, och efter fattadt beslut att bifall till Utskottets förslag skulle uppställas såsom ja-proposition, en så lydande omröstningsproposition nu uppsattes. justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:sta punkten mom. a) af Utskottets utlåtande N:o 4,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets ifrågasvarande hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Omröstningen företogs och utföll med 79 ja mot 89 nej; hvadan Kammaren fattat beslut i enlighet med nej-propositionen.

Beträffande vidare Utskottets hemställan i mom. b.), mot hvilken under öfverläggningen icke någon erinran förekommit, blef densamma, uppå derå af Herr Talmannen framställd proposition, bifallen af Kammaren.

Punkten 2.

I denna punkt hade Utskottet hemställt under *litt. a)*:

att, jemte anmälan, det Riksdagen ansett sig icke böra bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att Häradshöfdingen J. A.

Ang. Häradshöfdingen
J. A. Hellbergs aflönning.

Hellberg måtte under sin återstående tjänstetid och med rätt till fardagsår för honom eller hans sterbhus få innehafva bostället Stora Vestansjö N:o 1, emot afdrag å den honom från statsverket tillkommande lön, beräknadt efter enahanda grund, som i likartade fall är vorden tillämpad, Riksdagen må i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:ts i nåder förordna, att Häradshöfdingen Hellberg skall vid afträdande af nämnda boställe af statsverket undfå godtgörelse för de kostnader, han, enligt synerätts utslag, må hafva utöfver erhållen husrötesersättning, på boställets bebyggande och iordningställe lande nedlagt.

Ang. Häradshöfdingen J. A. Hellbergs afbönning.
(Forts.)

Efter föredragning af detta moment anförde

Herr Statrådet Berg: Jag ber att, i anledning af Utskottets här gjorda hemställan, endast få erinra, hurusom Utskottet sjelft erkänt, att billighetsskäl onekligen tala för Häradshöfdingen Hellbergs berättigande att åtnjuta ifrågavarande förmån, som de häradshöfdingar, hvilka redan vid tiden för aflåtandet af Kongl. Maj:ts proposition i frågan voro i samma ställning som han, redan fått sig tillagd.

Utskottet har sedermera uppgifvit, att anledningen, hvarför Utskottet icke ansett sig böra tillstyrka bifall till den nådiga framställningen i ämnet, varit den, att det kunde befaras, det "medgifvandet af ett dylikt undantag från de allmänna grunderna för regleringen skulle från andra håll framkalla anspråk på undantag eller jemkningar i andra hänseenden, hvilka möjligen kunde finnas lika beaktansvärda"; och det vill häraf synas, som om Utskottet, ehuru erkännande billigheten i den nådiga framställningen, likväl velat afstyrka densamma endast för att icke uppställa ett prejudikat. Mig vill det emellertid synas, som skulle ett beslut, i hvilket Riksdagen beaktade billighetens och rättvisans fordringar, icke kunna betraktas såsom något vådligt prejudikat, hvaraf Kammaren må anse sig förhindrad att lemna bifall till den nådiga propositionen.

Herr Friherre Ericson: Det är, såsom Herr Statrådet Berg nyss förklarar, ganska riktigt, att billighetsskäl tala för bifall till Häradshöfdingen Hellbergs ansökan om rätt att få under sin återstående tjänstetid innehafva bostället Stora Vestansjö; men det har varit kloketsskäl, som gjort, att Utskottet icke velat tillstyrka Riksdagen att godkänna Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna proposition. Utskottet har i stället tillstyrkt Riksdagen den utvägen att hålla Häradshöfding Hellberg skadeslös för de uppföringar, som han, på god tro och i förhoppning att få njuta frukterna deraf, på bostället nedlagt; och orsaken härtill har varit icke den, hvilket tydligen framlyser i Utskottets betänkande, att Utskottet icke skulle ömma för de för handen varande förhållandena, utan att man, om Kongl. Maj:ts proposition bifölles, hade att vänta en mängd dylika framställningar, att af billighetsskäl undgå konsekvenserna af sistlidne Riksdags beslut angående landtdomarnes afföringssätt; hvarförutom det varit

Ang. Häradshöfdingen J. A. Hellbergs afstötning.
(Forts.)

Utskottets ledamöter särskildt bekant, att ett sammanträde hållits af åtskillige landtdomare, för öfverenskommande af något sätt, hvarpå de skulle kunna komma ifrån de mest tryckande konsekvenserna af den nya ställning, hvori de genom sistlidne Riksdags omförmälda beslut kommit. Under sådana förhållanden har Utskottet ansett det icke vara klokt att tillstyrka Riksdagen att direkt ingå på Kongl. Maj:ts förslag, utan att i stället vidtaga en åtgärd, som måste anses lika tillfredsställande, då Riksdagen naturligtvis icke kan ersätta det affektionsvärde, som bostället för Häradshöfdingen Hellberg och hans familj möjligen eger. Jag yrkar således bifall till Utskottets förslag.

Herr Johannes Andersson i Ryssby: Då jag har äran representera den domsaga, som blifvit Häradshöfdingen Hellberg nådigst anförtrodd, och således nogsam känner hithörande förhållanden, så vill jag för min del hemställa det Kammarrens måtte behjerta de billighetsskäl, som äfven enligt Utskottets åsigt tala för bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Litet hvar vet, att orsaken, hvarför Häradshöfdingen Hellberg icke fick tillträda sitt boställe samtidigt med tillräddandet af domsagan i öfrigt, var den rättegång, hvori han, angående boställets bebyggande, råkade med sin företrädares arrendator; men han har numera, sedan han under loppet af sistlidna år flyttat till bostället, derå uppfört dyrbara åbyggnader; hvadan det skulle vara för honom hårdt, om han nu nödgades derifrån afflytta. Jag tillåter mig derföre bedja Kammarrens ledamöter att, med behjertande af ofvan omförmälda billighetsskäl, afslå Utskottets hemställan och bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr Carlsson: Jag anser det vara endast en gård åt rättvisan, om Kammarren bifaller Kongl. Maj:ts proposition och afslår Utskottets hemställan i denna punkt. För mig synas skälen i Kongl. Maj:ts framställning så talande, att de icke böra af Kammarren underkännas. Häradshöfding Hellberg råkade, sedan han tillträdtt sin domsaga, i rättegång med sin företrädares sterbhusdelegare angående boställets bebyggande; och denna rättegång, som två särskilda gånger dragits under Kongl. Maj:ts pröfning, har först för några få år sedan blifvit afgjord, hvarefter Hellberg genast började vidtaga åtgärder för boställets bebyggande, ehuru han icke förr än i fjor kunde der taga sin bostad. Det vore således, enligt min tanke, mycket hårdt, om denne tjänsteman, endast i följd af den tidsutdrägt i afseende å byggnadens uppförande vid bostället, hvartill han sjelf icke varit vållande, skulle gå miste om en förmån, som blifvit tillerkänd andra häradshöfdingar i enahanda ställning som han.

På grund häraf yrkar jag afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts framställning i det föredragna momentet.

Herr Liss Olof Larsson: Det är visserligen sant, att det kan vara svårt för en häradshöfding att gå miste om sådana förmåner som ifrågavarande boställe; men man bör komma ihåg att Riksdagen nyligen har reglerat häradshöfdingarnes löner, och att den

Ang. Häradshöfdingen J. A. Hellbergs aflöning. (Forts.)

domsaga, hvarom nu är fråga, äfven är en bland dem, hvilkas innehafvare är underkastad denna lönereglering, samt att förhållandet vore det samma, ur rättsligt hänseende betraktadt, äfven om han tillträdtt sitt boställe före sistlidne riksdag. Jag vet icke, hvarthän det slutligen skulle leda, om man på detta sätt skulle ytterligare låta beveka sig att af billighetsskäl göra än flera medgifvanden utöfver de af sistlidna års Riksdag fastställda grunder. För min del tviflar jag icke på att, derest Kongl. Maj:ts framställning i denna del bifalles, flera andra landtdomare inom kort skola framställa enahanda anspråk. Utskottet har sökt gå en medelväg genom att icke helt och hållet afstyrka Kongl. Maj:ts framställning, men på samma gång vidhålla den princip, som i denna sak godkändes vid sistlidne riksdag, i det Utskottet hemställt att Häradshöfdingen Hellberg skall vid afträdet af i fråga varande boställe af statsverket undfå godtgörelse för de kostnader, han, enligt synerätts utslag, må hafva, utöfver erhållen husröteersättning, på boställets bebyggande och i ordningställande nedlagt.

Jag tror att, om Riksdagen bifaller detta förslag, man icke skall kunna beskylla Riksdagen för att icke hafva iakttagit alla möjliga billighetsskäl, hvartöre jag ock till denna Utskottets hemställan yrkar bifall.

Herr Dickson: Jag erkänner fullkomligt att Stats-Utskottet i formelt hänseende haft alldeles rätt för sin ifrågavarande hemställan, men jag tror att Riksdagen måste taga i betraktande icke blott formela utan ock billighetsskäl. Om man genomläser bilagan till Kongl. Maj:ts proposition i denna del, så tror jag att man skall finna alla billighetsskäl tala för bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Anledningen till att jag begärde ordet var egentligen att framhålla, att det skäl som Friherre Ericson och Herr Liss Olof Larsson framställt såsom grund för bifall till Utskottets förslag, eller att flera dylika ansökningar vore att förvänta angående anspråk på undantag eller jemkningar i andra hänseenden, hvilka möjligen må finnas lika beaktansvärda, att, säger jag, detta skäl icke är hållbart. Ty jag kan icke inse att något synnerligt stort antal af sådana ansökningar kan komma i fråga. Alla häradshöfdingelönerna äro numera reglerade, och antingen besitta häradshöfdingarne sina boställen eller göra de det icke. För min del kan jag således icke finna, att detta skäl har någon grund för sig.

I följd af hvad jag nu yttrat biträder jag de Herrar, hvilka yrkat afslag å Utskottets betänkande och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med derunder gjorda yrkanden gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å berörda hemställan, det förslag måtte antagas, som Kongl. Maj:t framlagt. Båda dessa propositioner besvarades med blandade ja och nej, hvadan desamma af Herr Talmannen ånyo framställdes, och förklarade Herr

Ang. Häreads-
höfdingen J.
A. Hellbergs
aflöning.
(Forts.)

Talmannen derefter sig anse röstöfvervigt förefinnas för bifall till Kongl. Maj:ts framställning. Votering blef emellertid begärd och, sedan Kammaren beslutit, att bifall till Utskottets hemställan finge uppställas såsom ja-proposition, skedde omröstning enligt följande af Kammaren nu godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i andra punkten mom. a) af Utskottets utlåtande N:o 4,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Viinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets ifrågavarande hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 103 ja mot 64 nej, i följd hvaraf Utskottets förslag bifallits.

Utskottets hemställan under *litt. b)* blef jemväl af Kammaren bifallen.

Ang. Krigs-
hofrättens af-
löning.

I *tredje punkten* hade Utskottet beträffande Krigshofrättens aflöningsanslag erinrat, att i berörda anslag, nu utgörande 17,241 kronor 50 öre, inginge ett belopp af 5,000 kronor, hvilket endast för innevarande år anvisats till arvoden åt bemälda hofrätts ordförande och militäre ledamöter. Någon anledning till förändring i dessa arvoden hade, enligt Utskottets åsigt, nu icke förekommit, och tillgång för deras bestridande under år 1876 borde således beredas; men med hänseende till den väsendtligen olika uppfattning, som Utskottet funnit för närvarande rådande mellan Regering och Representation i fråga om omfattningen af Riksdagens rätt att indraga eller nedsätta de anslag, som på s. k. ordinarie stat äro uppförda, förklarade Utskottet sig hafva ansett mindre lämpligt, att Riksdagen annorledes än i särskilda undantagsfall nu skulle under form af ordinarie anslag göra nya anvisningar; och hade på sådan grund Utskottet i denna punkt hemställt:

att jemte det Krigshofrättens ordinarie anslag upptages till eua-handa belopp som i år 1874 års riksstat. eller 12,241 kronor 50 öre, på extra stat för år 1876 må anvisas 5,000 kronor till arvoden åt Krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter.

Sedan denna hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Werner Ericson, som yttrade: I fall Utskottet i första punkten af förevarande betänkande vid fråga om regleringen af Öster- och Vester-

Dalarnes domsagor hade brist på motiv, så har Utskottet deremot i denna punkt tagit till så mycket kraftigare. Utskottet säger: "med hänseende till den väsendtligen olika uppfattning, som för närvarande är rådande mellan Regering och Representation i fråga om omfattningen af Riksdagens rätt att indraga eller nedsätta de anslag, som på s. k. ordinarie stat äro uppförda, har det synts Utskottet mindre lämpligt, att Riksdagen annorledes än i särskilda undantagsfall nu skulle under form af ordinarie anslag göra nya anvisningar."

Ang. Krigs-
hofrättens
aftning.
(Forts.)

Jag kan icke annorlunda uppfatta denna Utskottets motivering än såsom ett försök att på annan tid och på annat sätt, än grundlagen föreskrifver, söka bringa å bane en fråga, derom meningsutbyte sannolikt senare under riksdagens lopp skall förekomma, samt att i afseende å denna fråga snärja Kammarens ledamöter och fånga deras röster. Då jag antager, att så besynnerliga saker, som denna punkt innehåller, icke äro utan eftertanke framkastade, så ber jag att några ögonblick härvid få uppehålla mig och att få uttala den åsigt och uppfattning jag har om Utskottets motivering.

Utskottet hänсыftar på Herr Statsrådets och Chefens för Civildepartementet för alla kända anföranden till statsrådsprotokollet och säger, att en olika uppfattning i ofvannämnda afseende för närvarande är rådande emellan Regering och Representation. Att ett sådant faktum förefinnes i detta anförande till statsrådsprotokollet, vill jag för min del ej bestrida; men att det skulle kunna läggas till grund för eller blifva motivering till ett Riksdagens beslut i år, förutsätter, att Stats-Utskottet känner till att Riksdagen kommer att *ogilla* det yttrande, som Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet afgifvit till statsrådsprotokoll. Jag hyser ej något tvifvel om att det ytterligare purgativ, som Konstitutions-Utskottet undergick, och som medförde den påföljd, att Herr Lyttkens kom ut derifrån, skulle äfven hafva till följd att Stats-Utskottet kan vara temligen säkert på hvad Konstitutions-Utskottet ämnar företaga sig; jag hyser intet tvifvel, säger jag, derom; men det förefaller mig ändock som om Stats-Utskottet vore osäkert om hvad Kammaren i detta fall kommer att besluta och därför nu försökt att i en fråga, som i sig själf är af ringa vikt, inlägga denna motivering och sålunda åstadkomma, att Kammarens ledamöter icke skulle märka att de, genom att icke opponera sig mot motiveringen, liksom gifve på hand att de framdeles, då den s. k. konstitutionela konflikten kommer före, skola fatta ett beslut efter majoritetens önskan.

Jag ber att få yttra några ord om den partibildning, som finnes inom Kammaren. Det är gifvet, och jag finner det alls icke besynnerligt, att de, som hafva samma åsikter, sluta sig tillsammans och att de, som i en fråga af mindre vikt hafva olika åsikter, underordna sig majoritetens, för att dymedelst kunna genomdrifva frågor af större vikt. Men jag vet äfven hvad som i denna Kammare förorsakat denna partibildning. Jag tror dock att, sedan, genom majoritetens i denna Kammare åtgörande, 1873 års Riksdags skrivelse till Kongl. Maj:t angående försvarsverkets utbildning i sammanhang med grundskatternas afskrifning, blifvit beslutad, väsendtligaste orsaken till Kammarens

Ang. Krigs-
hofrättens
öföning.
(Forts.)

splittring i partier bortfallit. Ty jag tror väl, att hvarken jag eller någon annan, som vill benämnas "hederlig karl", skulle vilja ifrågasätta att upprifva ett beslut, som Riksdagens majoritet redan fattat. Jag tillåter mig därför förmoda, att några af majoritetens medlemmar hafva tänkt att, då intet skäl till splittring vidare finnes, det icke skulle vara omöjligt att den del af Kammarens medlemmar, som representerar landskommunerna, skulle kunna förena sig med dem, som representera stadskommunerna. Icke kan man såsom någon orsak till splittring betrakta det förhållande, att det finnes olika åsikter om försvarets ordnande; dertill finnes ingen anledning, då ju alla i detta afseende äsyfta samma resultat. Derför tycker jag att det numera kunde vara möjligt för de olika partierna att komma öfverens. Men genom att på förhand inslänga en sådan här liten motivering, har man hoppats kunna kaptivera röster. Jag hyser dock för min del den tanken, att det skulle hafva varit vida ärligare, om man begagnat det lagliga medlet att göra en anmärkning mot benämde Herr Statsråd, hvilken anmärkning redan kunde hafva blifvit af Konstitutions-Utskottet besvarad. Jag kan väl förstå att oppositionens chef, för hvilkens förmåga jag nu begagnar tillfället att uttala mitt erkännande, icke velat genom ett sådant förfaringssätt utsätta sig för en icke osannolik deconfiture; men det finnes ju inom partiet några enfants perdus, som antagligen icke skolat rygga tillbaka för ett slikt försök, och då hade man möjligen redan i denna stund haft klart för sig, huruvida den der olika uppfattningen ännu fortfar.

Jag tror mig nu hafva temligen tydligt gjort reda för de grunder, på hvilka jag trott det vara af vigt för partiledarne att på förhand kaptivera rösterna. Men jag kan dock säga, att för att komma till samma resultat hade denna motivering icke alls behöfts. Man kunde nämligen hafva begagnat sig af samma utväg, som vid förra riksdagen användes i afseende på bestämmande af anslaget för fångars vård och underhåll, och det hade varit alldeles tillräckligt, om man blott velat inskränka sig till att icke uppföra anslaget på ordinarie stat. Äfvenså är det naturligt, att skillnaden mellan ordinarie och extra anslag icke är hållbar, ty om man besluter ett ordinarie anslag blott för ett år eller ett extra anslag, så är det ju alldeles samma sak, hvarför det ock är uppenbart, att Utskottets motivering i denna punkt tillkommit blott i ändamål att tvinga Riksdagen att i principfrågan uttala sin mening.

Jag tror mig hafva tillräckligt motiverat mitt yttrande i början af mitt anförande och ber att få nämna, att jag ämnar framställa det yrkande, hvori jag önskar att så många som möjligt ville förena sig, nämligen att Kammarerna måtte, med ogillande af Utskottets motivering, godkänna dess hemställan i denna punkt. Skulle det dock lyckas Utskottets ledamöter att få utlåtandet i dess helhet godkänt, så får jag för min del öppet förklara, att jag kommer att votera med Utskottet, så väl i afseende på motiveringen som sjelfva klämman, och önskar att så många som möjligt måtte göra detsamma, på det att man må kunna förstå, att, om Utskottets utlåtande antages med

en betydlig majoritet, vi just derigenom icke gifvit på hand att vi godkänna hvad Utskottet i motiveringen yttrat.

*Ang. Krigs-
hofrättens
öfloning
(Forts.)*

Herr C. A. Larsson: Jag ber att få erinra den siste ärade talaren derom, att man vanligen icke plägar gå så öppet tillväga, då man tänker att, som det heter, "lura bönder", ty då säger man icke såsom nu helt öppet ifrån, hvarföre man icke vill sätta anslaget på ordinarie stat.

Att Stats-Utskottet icke velat ställa till någon sådan konflikt, som af talaren artyddes, derom är jag fullkomligt öfvertygad, men jag ber den ärade talaren observera, att Regeringen fastmera sjelf varit betänkt på undvikande af någon sådan konflikt, genom att för anslag till nya härordningar söka erhålla grundlagshelgd, hvaraf framgår, att Regeringen vill undvika dylika konflikter om svenska folkets urgamla rätt att sig sjelf beskatta.

I öfrigt är jag desto mera tacksam för den siste värde talarens anförande, som han sagt sig hafva för afsigt att rösta med Utskottet både i afseende å sjelfva klämman och motiveringen.

Herr Werner Ericson: Jag ber att, till svar på hvad den siste ärade talaren sagt, och, på det att icke någon, som möjligtvis icke hört hvad jag anført, må missledas af hans framställning, få nämna att jag alls icke kommer att rösta för Utskottets förslag derföre att jag godkänner motiveringen för detsamma, men att jag yrkat bifall dertill, emedan man icke skall säga att det erhållit majoritetens godkännande, utan man skall inse att vi genom ett enhälligt bifall till sjelfva klämman i denna anslagsfråga icke velat binda händerna på oss vid en kommande behandling af den principfråga, som i motiveringen afses.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef, enligt derå framställd proposition, Utskottets hemställan bifallen.

4:de—7:de punkterna.

Biföllos.

8:de punkten.

I denna punkt var af Utskottet den hemställan gjord:

att till dyrtidstillägg för nedannämnda embetsverk mätte, till fördelning på sätt en vid utlåndet fogad tabell Litt A närmare utvisade, på extra stat för år 1876 anvisas följande belopp, nemligen för:

*Ang. dyrtids-
tillägg.*

a) Justitie-kanslers-expeditionen	kronor	2,500: —
b) Justitie-revisions-expeditionen	„	22,420: —
c) Svea hofrätt	„	30,500: —
d) Göta hofrätt	„	30,600: —
e) Hofrätten öfver Skåne och Blekinge	„	14,180: —

Ang. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)

f) Krigshofrätten	„	2,209: 80-
g) Fångvårdsstyrelsen	„	8,460: —

Mot detta förslag hade reservation inom Utskottet afgifvits af Herr C. A. Larsson, hvilken, på anförda skäl, uttryckt den åsigten, att dyrtidstillägg å högre löner än dem som understiga 3,000 kronor icke borde beviljas; hvarjemte *Andra Kammarens samtliga öfrige ledamöter inom Utskottet*, utan att hafva angifvit beskaffeuheten af deras skiljaktiga mening, låtit vid denna punkt sig antecknas såsom reservanter.

Då Herr Talmannen nu till en början lät till föredragning anmälas det förslag, som innefattas i *mom. a)* af Utskottets ifrågavarande hemställan, begärde

Herr O. B. Olsson ordet och yttrade: Jag hemställer att Herr Talmannen måtte tillåta, att alla litt. i momentet på en gång föredragas, så att diskussionen må få röra sig omkring hela punkten på en gång.

I anledning af hvad sålunda blifvit föreslaget, hemställde Herr Talmannen, huruvida Kammaren tilläte, att punktens samtliga moment finge i ett sammanhang föredragas; och som denna hemställan besvarades med ja, skedde uppläsning jemväl af *mom. b)–g)*.

Ordet lemnades derefter åt

Herr Statsrådet Friherre Åkerhielm. Herr Talman! Mine Herrar!

Då den Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof i denna Kammare remitterades till Stats-Utskottet, gjorde en af Kammarens medlemmar, hvilkens varma öfvertygelse jag högaktar äfven då jag icke kan dela hans åsigt, mig den särskilda äran att strängt nagelfara det underdåniga råd jag inför Konungen afgifvit.

Jag gick kanhända med för mycket lugn förbi hans anmärknin- gar, enär jag dels, såsom Kammaren har sig väl bekant, ej gerna tager till ordet vid remissen af en Kongl. proposition, då ju ett yttrande vid ett sådant tillfälle i allmänhet icke kan medföra något praktiskt resultat, dels ock vid rådsbordet obetingadt stälde mig på den ståndpunkt i afseende å grunden för beviljande af dyrtidstillägg åt statens embets- och tjenstemän, Riksdagen sistlidna år sjelf intagit. Jag hyste äfven den förhoppning, att min uppfattning äfven i denna Kammare skulle vinna erkännande, de grunder vidhållas, hvarpå det förlidet år i enahanda fråga fattade beslut hvilade.

Jag vågar ännu tro att utslaget kan så utfalla; men om jag likväl nu här uppträder, så gör jag det emedan Kammarens samtliga utskottsledamöter äro reservanter, emedan den enda reservation som är angifven går ut på att neka dyrtidstillägg redan från och med så

ringa löner som de å 3,000 kronor, men än mera emedan jag finner att en ledamot af Kammaren, åt hvilken det ärofulla uppdraget lemnats att deltaga i Stats-Utskottets arbeten, icke aktat för rof att i särskildt afgifven skriftlig reservation upptaga och vanställa ett ytt-
rande af mig i ett helt annat ämne — ett ämne af den allvarliga natur, att det tunga ansvaret för mitt rådslag derutinnan bort befria mig från att se det missbrukas.

Jag begagnar tillfället att tacka, och jag hoppas också det skall visa sig att jag eger skäl att tacka Stats-Utskottets öfrige ledamöter från denna Kammare för det de besparat mig den sorgen att se äfven dem hafva instämt i den afgifna reservationen, det kan vara nog med en reservant på de anförda skälen.

Då de öfrige ledamöternes åsigtter likväl icke blifvit uttryckligen tillkännagifna, bar jag således blott att hålla mig till den motiverade reservationen och utber mig med anledning deraf få framhålla, huruledes hvad af mig anförts vid bedömandet af frågan om att redan nu framlägga härordningsförslaget, hvilket obestriddigen kommer att medföra stora kostnader, ingalunda kan anses tillämpligt på eller böra få gälla i nu förevarande fall. Dyrtidstillägget är nemligen inberäknadt i den Kongl. propositionen, hvilken, såsom Herrarne veta, slutar med ett vackrare resultat, än någon Riksdag tillföre varit i tillfälle att se tillmötes. De kostnader åter, hvarom fråga var då det gälde härordningsförslagets framläggande, voro icke kända och kunde icke ens till fullo beräknas. Och det var såsom särskildt syftande på *detta* förhållande, som mina ord borde hafva uppfattats. Dessutom var den summa, hvarom möjligen kunde blifva fråga vid härordningsförslagets genomförande, så öfvervägande och så betydligt mycket större än den som är afsedd för dyrtidstillägg, att, äfven om mina ord varit så otydliga och illa lagda, att de kunnat missförstås och ej blott misstydas — hvilket jag likväl hoppas icke är händelsen — de dock icke gerna borde få anses gälla i nu förevarande fall.

Det är Kammaren väl bekant, att en särskild komité blifvit tillsatt för att uppgöra förslag till omorganisation af embetsverken. Det torde möjligen också vara känt, att man inom denna komité numera föreslagit sådana anordningar med afseende å arbetet inom embetsverken, att det är skäl att hoppas, att man kommer att tillse, att, lika väl som lönen bör svara emot arbetet, arbetet äfven skall svara mot lönen.

Göras dessa åsigtter gällande, torde den, som icke ryggat tillbaka för att vara bärare af dem, kunna fordra att bestämdt veta att han har stöd för hvad han inför Konungen trott sig böra råda, efter sin egen ärliga öfvertygelse och på den grund, aktning för Riksdagens beslut stält honom; och om han än visserligen för egen del med lugn kan motse utgången af en öfverläggning, bör likväl icke lemnas osagdt, att Kammarens uppfattning af ett fall sådant som nu förevarande måste för honom innebära en alldeles särskild betydelse.

Jag kan icke annat än på det varmaste anhålla, att Andra Kam-
maren för dess egen skull, för statens väl och på det att icke hugen må fattas hos den, som bör tala från en sådan plats som den, hvori-

Ang. dyrtids- från jag nu haft äran yttra mig. måtte väl begrunda frågan och
tillägg. stanna vid samma beslut som förra Riksdagen.
 (Forts.)

Herr C. A. Larsson: Om jag skulle med de i min reservation angifna motiv hafva sårat Herr Finansministern, så har detta skett utan något uppsåt å min sida. Jag räknar honom till heder att han inför Konungen framhållit den förändrade ställning, som han väntar inom kort skola inträda, och jag har just därför använt hans egna ord, att, såsom jag sjelf redan vid remissen anmärkt, det stundar andra tider än det nuvarande öfverflödets, och att vi icke kunna gå i borgen för att dessa goda tider skola fortvara år 1876, då dessa dyrtidstillägg skulle komma embets- och tjänstemännens tillgodo. Jag vill fördenskull bedja Herr Finansministern vara öfvertygad, att det icke varit i någon ond afsigt som jag anført hans ord till stöd för denna min åsigt. Den är ock äldre än hans, ty redan tillförene har jag vid flere tillfällen uttalat en dylik åsigt, hvilken jag hyllar och aldrig skytt att tillkännagifva.

Om jag skulle vilja göra någon anmärkning mot hvad som yttrats, så skulle det vara deremot, att tjänstemännen skulle ega "rätt" att utkräfvå dyrtidstillägg. Så heter det icke, när bonden vill blifva af med grundröntan. Då säger man, att om bonden ej kan hafva sin bergning på hemmanet, så må han gå ifrån det. Det vore emellertid aldeles konsekvent, att likasom man lemnar bonden denna frihet, så kunde man gifva enahanda frihet åt tjänstemännen att göra sig qvitt sina tjänster, om de icke kunna lefva på sina ordinarie inkomster.

Att vi fortfarande skulle nödgas vidblifva hvad en Riksdag beslutat, spådde jag vid sistlidne riksdag, aldeles som de vid 1856 års riksdag af Regeringen föreslagna dyrtidstillägg blifvit permanenta och vi icke lyckats få bort af dem ett enda öre, oaktadt riksdag efter riksdag derom motionerats. De bestämdes år 1856 till 33 $\frac{1}{2}$ procent och dessa fortvara ännu.

Jag är visserligen glad att Herr Finansministern tackat de öfrige ledamöterna af Stats-Utskottet därför att de icke instämt i min reservation; men att de icke hyllat Första Kammarens ledamöters på den förseglade sedeln genomdrifna beslut, det är nogsamnt känt.

Måhända hade man bort gå längre än jag i min reservation gjort, att nemligen dyrtidstillägg icke må beviljas å högre löner än dem, som understiga 3,000 kronor, men jag tror att man kan vara fullt nöjd med detta, ty efter all sannolikhet blifva tiderna snart olika mot de nuvarande. Vi må komma ihåg att under den närmast förflutna tiden hafva penningar tillflödat landet för skogs- och bergsprodukter. Detta beror emellertid på tillfälliga förhållanden, och oaktadt penningar funnits i penningeanstalterna, hafva utländska lån upptagits till ett belopp af icke mindre än 27 millioner kronor, nemligen 12 millioner af Riksgäldskontoret och 15 millioner af Hypoteksbanken; och det är just lånen från utlandet, som hålla den dyra tiden uppe. Jag är öfvertygad att, när lönerna väl blifvit permanenta, komma de dyra tiderna att gifva med sig.

Ang. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)

Af denna anledning anhåller jag att Kammaren ville, med afslag å Utskottets hemställan, som tillkommit genom dess ledamöter från Första Kammaren och den förseglade sedeln, blott bevilja den summa, hvilken i enlighet med min reservation inskränker dyrtidstilläggen till sådana löner, som kunna med skäl anses små, eller till dem som understiga 3,000 kronor, så mycket hellre som de tjenstemän, hvilka uppbära dylika löner, väl äro de egentliga arbetsmyrorna inom embetsverken.

Jag kan emellertid icke beklaga tjenstemännen, ty de måtte lefva öfverflödigt. Man vet att det finnes många, hvilka lefva på mycket mindre. Huru kunna skollärarne lifnära sig på 600 kronor, medan andra tjenstemän icke kunna göra det på 6,000 kronor, utan behöfva dyrtidstillägg? Dessa tankar äro icke endast mina, utan de delas af mina kommittenter och många bland mina kamraters kommittenter i landet. Det är väl tänkbart, att man vid gemensam votering kan tvinga till sig de högre lönerna, men hvad välsignelse detta skulle medföra, då det sker med afund från deras sida, som skola släppa till lönerna, det skall framtiden utvisa.

Jag yrkar bifall till den af mig afgifna reservationen.

Herr O. B. Olsson: Det är för hvar och en bekant huru detta Utskottets förslag tillkommit; ty då tolf ledamöter reserverat sig deremot, har det således berott på den förseglade sedelns innehåll. Men då andra Kammaren redan vid nästlidna års riksdag icke kunde gå så långt som Utskottet nu gått, utan stannade vid mindre belopp, eller att dyrtidstillägg ej skulle beviljas å löner utöfver 5,000 R:dr, kan jag icke heller nu inse något skäl till förändring derutinnan. Vid den gemensamma voteringen fingo visserligen åtskilliga embetsmän, med löner öfverstigande 5,000 kronor, dyrtidstillägg sig beviljadt, men åtskilliga andra i samma kategori fingo det icke.

Jag får således yrka, att ej heller vid denna riksdag dyrtidstillägg må beviljas å de löner, som öfverstiga 5,000 kronor, och att alltså dylikt tillägg ej må medgifvas Justitiekansleren, Presidenterna i Rikets trenne Hofrätter samt Generaldirektören i Fångvårdsstyrelsen; och yrkar jag sålunda, att de af Utskottet i nu förevarande punkt föreslagna anslag må nedsättas med 1,000 kronor för hvardera af följande embetsverk, för hvilka anslagen alltså skulle utgå med nedan-nämnda belopp, nemligen:

för Justitie-kanslers-expeditionen med	Kr. 1,500: —
„ Svea hofrätt med	29,500: —
„ Göta hofrätt „	29,600: —
„ Hofrätten öfver Skåne och Blekinge	13,180: —
och för Fångvårdsstyrelsen	7,460: —

Och anhåller jag om proposition på denna min framställning.

Herr Åstrand: Goda och dåliga skördar hafva många gånger vxelat och skola säkerligen äfven framdeles så göra. Men hvad som är goda tider för jordbrukaren är icke alltid detsamma för embets-

Ang. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)

männen. Hvad Herr C. A. Larsson i detta afseende anfört håller således ej streck.

Då Kongl. Maj:t till sista riksdagen afgaf förslag om beviljande af dyrtidstillägg för rikets embets- och tjenstemän, förklarade Kongl. Maj:t, att penningvärdet då kunde anses hafva fallit med 30 procent eller, hvilket är detsamma, att lefnadsomkostnaderna stigit med just samma procenttal. Till svar å denna Kongl. Maj:ts hemställan meddelade Riksdagen, att beviljandet af äskade löneförhöjningen skulle kräfvä allt för stora uppoffringar, och att Riksdagen ansåge en förhöjning af embetsmännens löner med 20 procent böra fullt motsvara verkliga behofvet. Om Riksdagen då medgaf denna förhöjning vara nödvändig för dem, som före innevarande år med hänsyn till då rådande allmänna prisstegring deraf voro i behof, tror jag ej att man med fog kan påyrka någon minskning uti ifrågasatta dyrtidstillägget för år 1876, då ju ingen motsvarande minskning i lefnadskostnaderna inträdt.

Man har ock sagt, att, om dyrtidstillägg fortfarande beviljades, detsamma hädanefter skulle blifva en konstant lönetillökning, såsom skedde vid 1856—1858 årens lönereglering. Om så verkligen blefve förhållandet eller om alla rikets embetsverk fortfarande komme att bestå af lika många tjenstemän med samma fördelning af arbetet dem emellan, som nu, då skulle en skynt af sanning ligga till grund för denna varning att ej nu för andra gången bevilja dyrtidstillägg. Men jag vill fästa uppmärksamheten, derpå att nästan alla våra civila embetsverk äro under omorganisation, och om, såsom Stats-Utskottet i sitt föreliggande utlåtande antager, förslag till allmän reglering af löneförhållandena kommer att för nästa Riksdag framläggas, och en ändamålsenlig förändring af embetsverken då eger rum, blir följd, att lönerna för de tjenstemän, som anses nödvändiga, blifva på ordinarie stat upptagna och deras storlek bestämd i förhållande till tidens kraf. Detta må nu ske år 1876 eller år 1877, så är med visshet en minskning i tjenstemännens antal att emotse, likasom med visshet kan förutses, att de lönebelopp, som då komma att bestämmas, blifva vida högre än de nuvarande, äfven med det föreslagna dyrtidstillägget.

Regeringen och Riksdagen hafva ock gemensamt uttalat den mening, att vid blifvande omorganisation af embetsverken borde tillses, att hvarje tjensteman finge full sysselsättning i det verk, der han vore anställd, och att aflöningen blefve så tillräcklig, att han ej för sitt uppehälle tvingades att genom antagande af andra tjenstebefattningar splittra sina arbetskrafter på flera håll. Skall detta uttalande blifva en sanning och det således blifva möjligt för tjenstemännen att existera både i ond och god tid, anser jag för min del nödvändigt att Kammarerna nu för år 1876 beviljar enahanda dyrtidstillägg, som förut medgifvits för innevarande år. Derigenom skulle ingalunda dyrtidstillägget antaga karaktären af ständigt, ty förändring häri skall ju inträda i samma stund, som det bebadade förslaget om embetsverkens omorganisation framlägges och antages.

Hvad Herr C. A. Larsson nyss yttrade, eller att tjensteman, som vore missnöjd med sin tjänst, kunde afsäga sig densamma, liksom

skattebonden säljer sitt hemman, håller ej streck. Tjänsterna äro ej fäla; de kunna ej säljas och den som eger en sådan, måste behålla den, om han ej eger enskild förmögenhet eller vill falla fattigvården till last. Vinner han ej befördran till någon annan befattning, måste han söka slå sig fram med den han har.

Vi böra ock akta oss att sätta embetsmännen på alltför knapp stat af det skäl, att våra unga män icke må af de ringa lönerna afskräckas från att offra sina krafter åt staten. Varnande tecken i detta afseende visa sig redan för den, som följer med tiden och iakttagar, hvilken riktning de bästa förmågorna efter slutad akademisk utbildning taga. Den enskilda företagsamheten har så utvecklats och erbjuder så stora fördelar att, om det blir en sanning, att sämsta utsigterna för framtiden stå de unga till buds i statens tjänst, icke kommer staten att vinna derpå.

På grund af hvad jag nu anfört, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan i förevarande punkt och således jemväl till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr August Pettersson i Hasselstad: Enligt min åsigt har Herr C. A. Larsson i sin reservation mot Utskottets förslag framställt fullt giltiga skäl för den mening, att dyrtidstillägg icke må beviljas andra tjänstemän än dem, som hafva lägre lön än 3,000 Kr. Hvad han för öfrigt nämnt om tankarna i detta ämne bland allmogen är fullkomligt riktigt, ty den anser verkligen att man icke bör gå för långt vid beviljande af dyrtidstillägg åt tjänstemännen. I år hafva vi, åtminstone i det län, hvarifrån jag är, erhållit en knapp skörd, och min öfvertygelse är, att då bonden betalt sina skatter till staten och kommunen, så har han icke många öre öfver. Jag yrkar bifall till Herr C. A. Larssons reservation.

Herr Statsrådet, Friherre Åkerhielm: Icke många ord, mine Herrar! Endast en gärd åt den nye representanten, som sist yttrade sig och ansåg sig böra instämma med reservanten, Herr C. A. Larsson. Då jag förklarar, att den af nämnde reservant i denna fråga uttalade åsigt är skadlig för statstjänsten och fästare en särdeles vikt för min del vid att den ej omfattas, blir det min både rättighet och skyldighet att sedan den dock vunnit understöd gifva några ytterligare skäl för min mening. Herr Larsson har såsom ett missförhållande omnämnt, att under det en folkskolelärare på landet för sin bergning är hänvisad till en årlig lön af 600 Kr., embetsmannen i hufvudstaden sitter med 6,000 kronors lön, och att ändock för den senare begäres dyrtidstillägg. Detta skulle gifva anledning till missnöje i landsorten och man skulle, kanske med skäl, säga att Riksdagen ginge för långt i sin penningbeviljande myndighet och för mycket tillgodosåge embetsmännen. Sjelf representant för en landsort, tvekar jag icke att erkänna, det ju en sådan uppfattning kan råda i flera trakter af landet. Men såsom medlem af riksförsamlingen är det icke min förnämsta pligt att uteslutande se till mina kommittenters särskilda uppfattning, utan fastmer att se på och framhålla *statens* väl och att

Ang. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)

härvid för landet uttala och gifva skäl för min åsigt. Jag tror derföre det vara representanternes pligt att de, hvar och en i sin ort, göra allt för att upplysa allmogen om hvad statens bästa kräfver och, i synnerhet i frågor, der det gäller samhället i sin helhet, söka draga den från dess trånga synkrets samt lära den se sakerna i stort och från den högre synpunkten af det allmännas väl och fosterlandets båtnad. Vi få väl ej förbise, hurusom en folkskolelärare med 600 kronors lön på långt när ej är underkastad de uppoffringar för mångåriga förstudier och långa förarbeten, hvilka äro nödvändiga för tjänstemannen, likasom ej heller torde kunna bestridas de ojemförligt större anspråk på förmåga staten ställer på en embetsman, som kan aflönas med 5,000 kronor, än på en folkskolelärare med minimilön. Då dertill kommer, att en stor del af statens tjänstemän, och bland dem just sådana hvilkas löner infalla emellan de nu ifrågakvarande beloppen 3,000 och 5,000 Kr., hafva om händer betydliga summor af statens uppbörd, så ligger här ett ytterligare skäl att ej genom ny sparsamhet rubba utan att tvärtom väl söka bibehålla vårt lands embetsmannacorps i den ställning af anseende och erkännande för rättrådighet och omutlighet, som densamma, Gudi tackadt, förvärfvat och ännu innehar. Jag kan icke nog varmt bedja Eder, mine Herrar! att taga detta i betraktande och att härutinnan hvar och en i sin ort upplysa befolkningen i laudsorten och sätta den i tillfälle att bilda sig ett grundadt omdöme, hvilket jag då hoppas skall blifva oveddigt och fosterländskt likasom det jag nu emotser af Riksdagen.

Herr Jöns Pehrsson: Förevarande fråga har under diskussionen på visst sätt fått ett större utseende, än från början tycktes. Den af Statsrådets Herrar ledamöter, som sist hade ordet, tycktes vilja säga, att vi representanter från landet borde öfvertyga folket, att de embetsmän, som uppehålla sig i hufvudstaden, behöfva större aflöning än andra, och detta förhållande vill jag ej förneka. Men en annan sak är, att embetsmännen äro till för arbetet, och att detta betalas efter hvad det är värdt.

Då man ser på den vid Stats-Utskottets ifrågakvarande utlåtande bifogade tabell, finner man der upptagna de löner, som antagits nödvändiga för hvarje embetsman. Man ser der löner till belopp af endast 1,000 kronor, och jag kan för min del ej tro, att de embetsmän, som deremot hafva 8 à 9,000 kronor i lön, äro i samma behof af dyrtidstillägg, som de förre.

Saken har nu så gestaltat sig, att frågan gäller, huruvida den ensamt stående reservantens mot Utskottets förslag eller "de elfvas" mening skall blifva den gällande. Skilnaden i utgifterna å denna hufvudtitel, om ena eller andra meningen antages, är ej just så ringa. Omfattas sistnämnde reservanters förslag, uppgår denna skilnad till 5,000 kronor; och Herr C. A. Larsson vill pruta ännu mera. För statsregleringen i sin helhet är denna summa visserligen ej synnerligen stor, men hvad som är mest att beakta är principen. I framtiden har man nemligen att vänta förslag om fastställande af definitiv aflöningsstat för embetsmännen i riket, hvarvid man naturligtvis tager

hänsyn till de fordna afföningarnes storlek; men då bör väl beaktas den principen, att man ej öfver höfvan betalar en del af embetsmännen och gifver för litet åt en annan del. Större jemlikhet i detta afseende borde derföre inträda, så att ej den ene må anses behöfva tioudubbelt mera än en annan, äfven om den förre skulle beklåda någon chefsplats.

Jag skulle emellertid kunna låta vara att i ämnet framställa något yrkande, men jag tror, att C. A. Larssons förslag i saken är så godt, att jag finner mig föranlåten att i sak biträda hans deri uttalade åsigt.

Herr Adlersparre: Jag ber att genast få förklara, att denna fråga icke berör någon min enskilda fördel. Jag är visserligen embetsman, men icke inbegripen bland dem, för hvilka Kongl. Maj:t begärt dyrtidstillägg. Jag talar således icke i egen sak, då jag nu yrkar bifall till den föredragna punkten. Mig synas hvarken de skäl, som blifvit anförda af reservanterne, eller de, som här i Kammaren nu ytterligare framställts, kunna öfverväga de skäl, som finnas för beviljandet af det begärda dyrtidstillägget. Ja, det må tillgifvas mig att jag går så långt att jag finner det mesta, som yttrats mot Utskottets tillstyrkande framställning, utvisa mycken svaghet. Dertill räknar jag i första hand det skrufvade försök att på ett löstryckt och ofullständigt anfördt uttryck i det utlåtande, Chefen för Finans-departementet bifogat det nya härordningsförslaget, grunda en anledning till afslag.

Att på sådan grund bygga ett afslag, anser jag utvisa mycken svaghet. Känner man sig stark i en sak, så bör man icke begagna ofullständiga citationer. Chefen för Finans-departementet har icke yttrat, att det snart blir omslag i de nuvarande höga prisen å lifsförnödenheter. Han hade icke kunnat säga detta, ty det skulle hafva varit oförenligt med den varning han framställt om möjligheten af snart inträffande felslagna skördar; ty icke plägar en dålig skörd medföra nedtryckning af priset å de nödvändigaste lifsförnödenheterna. Jag säger på samma gång, det jag är fullt öfvertygad, att den ärade reservanten icke menat att göra något orätt. Jag har nu så många år arbetat tillsammans med honom att jag vet, att han icke träder tillbaka för någon i varm öfvertygelse och fosterlandskänsla, men han har icke alltid rätt. Herr Statsrådet och Chefen för Finans-departementet har emellertid sjelf beriktigt missuppfattningen af hans yttrande, så att jag icke behöfver vidare orda derom; men jag tillåter mig fråga: äfven om Herr Finans-ministern skulle hafva sagt, det omslag i de höga prisen är förestående, och om man äfven skulle tillerkänna honom en ofelbar siareförmåga — hvad har det att göra med denna fråga? Den afser endast att afhjälpa de *närmaste* behofven genom ett dyrtidstillägg, nemligen för *ett* år. När prisen börja falla, då kan det vara tid att tala om snart förestående omkastningar i värdet på lifsförnödenheterna. Men ännu har icke något tecken dertill visat sig, och den dag som är, stiga de väsendtligaste lifsförnödenheterna fortfarande.

Ang. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)

Ang. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)

Jag kan nog förstå, att de Herrar, som bo under eget tak och ur egen ladugård samt från egen jord hemta sina förmödenheter, ause att en summa af fyra, fem eller sex tusen kronor i lön är ganska rundligt tilltaget för att bestrida de nödvändigaste lefnadskostnaderna. Förhållandet är dock icke så med stadsboarne, som måste betala hyror samt köpa allt och derjemte utgöra provision till åtskilliga mellanhänder. Det kan icke förnekas, att så åtminstone är förhållandet i hufvudstaden, att den familjefader, som någorlunda skall uppehålla ett anständigt lefverne, icke kan undgå många känbara och bittra försakelser för familjens uppehälle och upprätthållandet af sin samhällsställning, och jag tillåter mig säga, det samhällsställningen fordrar vilkor, som hvarken Riksdagen eller någon annan auktoritet kan bortresonera. Ett annat argument, som jag icke kan undgå att upptaga till bemötande, på samma gång som jag beklagar, att det någonsin blifvit yttradt, är, det man sagt att, om dyrtidstilläggen fortfarande skulle at tjänstemännen utgå, ingen förenklning eller förbättring i administrationen vore att förvänta. Hvad innebär väl detta argument annat än att tjänstemännen skulle mera se på sin lön än på rikets sannskyldiga nytta. Denna anspelning förklarar jag obefogad och särskildt *na* mycket oklok. Om Riksdagen skulle antaga denna förutsättning och derpå grunda ett misstroendevotum, så innebure detta en förmärmelse, bittrare än det bekymmer den dyra tiden medför, och om man egde rätt att döma enligt det gamla ordspråket, att "den söker icke någon annan bakom dörren, som sjelf icke brukar stå der", skulle Riksdagen göra sig väl förtjent af det misstroende, som man velat se uti den nu föreslagna förändringen af 80 § Regeringsformen. Jag är dock öfvertygad, att detta uttryck är förhastadt, och att Kammararen så uppfattar det. Jag har emellertid icke velat låta saken oanmärkt gå förbi. Jag ber Kammararen vara öfvertygad om, att jag ej talar endast af deltagande för tjänstemännen, jag har äfven det allmännas bästa för ögonen. Enligt mitt sätt att se saken, fara de Herrar mycket vilse, som tro sig handla i fosterlandets intresse, då de vilja afslå det nu begärda ettåriga dyrtidstillägget. Jag säger ännu en gång, att samhällsställningen påkallar vissa lefnadsvilkor, som icke kunna ändras, och om Riksdagen afslår detta anslag, så måste mängden tjänsteman söka sig arbete hos euskilda bolag, och detta kan svåriligen ske utan större eller mindre förlust för staten. Derföre tillåter jag mig säga, att Herrarne må göra besparingar hvar som helst, — men förneken icke tjänstemannapersonalen det underhåll, deras ställning och den dyra tiden påkalla. Jag förenar mig med dem, som yrka bifall till den föredragna punkten.

Herr Rossander: Jag vet väl, att det är en obehaglig sak att debutera inför Kammararen i frågan om dyrtidstillägg; men då man har en öfvertygelse, måste man också ega mod att uttala den. Lika med Herr Adlersparre kan jag säga, att — ehuru tjänsteman — icke heller jag är beroende af den fråga, som föreligger, emedan jag står långt under det streck, Herr Carl Anders Larsson uppdragit. Jag har
nemligen

nenligen i lön 2,000 kronor och ingen har nekat mig dyrtidstillägg med 400 kronor. Jag skulle möjligen kunna undvara detta dyrtidstillägg, men så är icke förhållandet med andra, som stå öfver eller under det streck, hvilket här på olika sätt blifvit uppdraget. Läka- ren tränger in i många familjers inre förhållanden kanske djupare än någon annan utom familjen stående och, om också min verksamhets- krets endast omfattar Stockholm, är jag likväl öfvertygad, att, öfver hufvud taget, man möter likartade vilkor äfven i våra andra städer. Prisen, kanske med undantag af hyror, äro öfverallt i städerna de- samma, ty med den utveckling våra kommunikationer numera tagit, jemna sig prisen snart, och det är icke troligt, att skilnaden i lef- nadsomkostnader inom landets olika städer är särdeles betydlig, men det är just i städerna som tjänstemännen i allmänhet bo. Det har blifvit sagdt, att tre, fyra eller fem tusen kronors lön skulle vara tillräcklig för våra tjänstemän. Det är sant, att, om man jemför det arbete en förtroendeembetsman har, med en skollärares på landet, så kan man komma till sådant resultat; men det kräfvdes något annat af en person i en förtroendeembetsmans ställning, ty för att hinna till en sådan punkt på embetsmannabanan, som är förenad med en inkomst af 6,000 kronor, föreligga lönlösa studier vid akademien i 5 å 6 år, och vidare arbetet i rätter eller andra embetsverk i 8 eller 10 år, under hvilken tid den unge tjänstemannen arbetar snart sagdt för ingen ting. Naturligtvis måste han under sådana förhållanden för att kunna lefva draga vaxel på framtiden, under förhoppning att en gång finna en ersättning för dessa förskott genom den lön, staten ut- fäster. Skulle han nu också vara gift — och man kan väl icke ålägga embetsmannen celibat, likasom de katolska presterna — så är ju förhållandet än mer ömmande.

Bästa beviset, att Riksdagen icke anser *tillräckliga* löner bort- kastade, ligger deruti att Riksdagen sjelf tillsätter tjänster med ganska stora löner. Jag vill exempelvis påpeka dess fullmäktige i Riksbanken. Der förstår Riksdagen ganska väl att sätta pris på arbetet. Jag er- känner att dessa tjänster äro utmärkt väl skötta, men de äro också väl betalda. Hvad som är rätt i det ena fallet, bör väl också vara det i det andra. Äfven nu vid denna riksdag har man tagit på hand att höja anslaget till en del af våra egna tjänstemän. Förslaget har ännu icke varit före, men det motses, och jag för min del skall med mycket nöje votera förhöjningen, der det befinnes att arbetet för- tjénar det.

Redan vid remissen af den Kongl. propositionen rörande stats- verkets tillstånd och behof uppträdde några talare, hvilka tyckte sig hafva sett ett omslag i de dyra tiderna stunda. Jag tror mig hafva någon vana att bedöma människors synskärpa, men en sådan skarp- synhet att se, hvad som ej finnes, har jag icke förr under min prak- tik påträffat. Jag är emellertid fullkomligt öfvertygad, att nu, sedan desse värde kamrater vistats eu månad i hufvudstaden, de kommit till den erfarenheten, att lefnadskostnaderna härstädes icke äro billi- gare än något föregående år. Prisen äro verkliga för närvarande

Ang. dyrtid-
tillägg.
(Forts.)

mycket höga, och jag får säga -- utan att likväl vilja inverka på någon grupp inom Kammaren -- att de allra dyraste lifsförnödenheter äro just landtmannaprodukterna. Jag tror icke att något nämnvärdt omslag är att inom *ett* år förvänta, men skulle ett sådant omslag inom den närmaste framtiden inträffa, och penningen återgå till det värde den för några år sedan hade, antager jag, att tjänstemännen långt hellre mottoge en sådan förändring i penningvärdet än något dyrtidstillägg.

Ett annat skäl för beviljande af det begärda dyrtidstillägget är den omständighet, att de flesta embetsverk äro under omorganisation. Flere talare hafva redan vidrört denna omständighet, och jag har endast ett tillägg att göra. Regeringen har tillsatt en komité, uti hvilken åtskilliga medlemmar, som representera åsigterna hos majoriteten i denna Kammare, blifvit insatta. I komitén finnas såhunda flere personer, hvilka utan tvifvel i denna fråga skola göra sitt bästa. Men det går icke så fort att få ett sådant arbete färdigt. För utanför stående personer är det visserligen en mycket lätt sak att säga, att embetsmännens antal skall förminskas, deras göromål ökas o. s. v., men man byter icke om formen för ett helt embetsverk lika lätt som man byter om t. ex. en rock eller ett par byxor, reorganisationen kräfver tid, och bästa beviset derpå är, att löneregeringskomitén, oakadt tråget arbete, ännu icke hunnit längre än den gjort. Hvad angår de väntade stora besparingarne, som skulle blifva en följd af omorganisationen, anser jag mig böra nämna, att en af komiténs egna ledamöter, hvilken äfven är medlem af denna Kammare, sagt mig, att om Riksdagen tror att så skall blifva förhållandet, så har Riksdagen grymt bedragit sig, ty hittills åtminstone hade de föreslagna förändringarne gjort budgeten mycket större än den för närvarande vore.

Det har sagts, att skörden i fjor blifvit knapp och att något dyrtidstillägg derför icke borde beviljas. Men det är ju icke meningen att taga några ytterligare penningar ur folkets fickor för detta dyrtidstilläggs skull; penningarne finnas ju redan att tillgå, och dessutom, om också dyrtidstillägget icke beviljas, så lærer det väl ändå icke gå för sig att minska skatterna för dem som fått en knapp skörd. Det finnes ju utgifter, som måste bestridas, vare sig att skörden blifver liten eller stor. Tjänstemännens löner kunna väl i alla fall icke vara beroende på huruvida skörden är god eller dålig i en eller annan del af landet.

En annan talare har gifvit tjänstemännen det rådet att, liksom skattebonden kan sälja sitt hemman och således blifva sina utskylder qvitt, afsäga sig sina tjänster. Jag svarar derpå, att jag tror, att de fleste tjänstemän gerna skulle göra detta, om de finge full betalning derför, men tjänster gå ej i köp, såsom fallet är med hemman.

Kammaren har visserligen en gång förut stannat vid 5,000 kronors lön såsom maximum vid bestämmande af hvilka tjänstemän skulle erhålla dyrtidstillägg. Jag kan ganska väl fatta, att Kammaren vill vara konsekvent i denna sin uppfattning. En talare anmärkte, att utgången i den gemensamma voteringen beror på, huruvida intelligens-

partiet sluter sig till Kongl. Maj:ts förslag eller ej. Men har man den öfvertygelsen, att det Kongl. förslaget skall gå igenom vid den gemensamma voteringen, så behöfver man icke utsätta sig för ett sådant nederlag, då man icke kan andraga några verkliga skäl, hvarför dyrtidstillägget i år ej skulle beviljas i samma utsträckning som i fjor. De, som förra gången delade Kammarrens mening, synas mig nu ganska väl kunna ansluta sig till Riksdagens på goda grunder fattade beslut angående dyrtidstillägget, då samma grunder fortfarande ega giltighet, utan att derföre behöfva anklagas för bristande konsekvens.

Jag tillåter mig således för min del yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr Carl Anders Larsson: Nu börjar det blifva lif i diskussionen. Här säger man hvarandra sanningen efter hvars och ens förmåga att bära densamma till togs. Jag skall nu först vända mig till min ärade granne till venster, hvilken för oss skildrade tjenstemännens olyckliga belägenhet i de mörkaste färger. Han glömde dock dervid att jemväl fästa sig vid landtbrukarnes ställning. Han vet ganska väl, att deras skörd i år varit svag, ty han påstod att detta skulle inverka menligt på tjenstemännens ställning, enär de i följd deraf skulle få betala mera för landtmannaprodukterna. Men om nu landtmannen icke har några produkter att aflåta, utan endast skördar så mycket som han för sin och sin familjs uppehälle behöfver, så är det åtminstone icke landtmannen, som profiterar af ett sådant förhållande. Om det hade varit som i gamla tider, att utländingen genom höga tullsatser vore förhindrad att hit i landet införa lifsförnödenheter, då hade man kunnat anföra en svag skörd såsom menligt inverkan på löntagares ställning, men vi lefva nu under sådana förhållanden, att det icke är vi eller våra skördar, som sätta pris på lifsförnödenheterna, ty så länge äfven utlandet har skördar, så är det dessa, som hufvudsakligast ega inflytande på våra prisförhållanden, och man kan numera icke gerna lura någon att tro, att skörden i vårt land kan på tjenstemännens ställning hafva samma inflytande som i fordna tider.

Dernäst ville nämnde talare trösta oss med den tillsatta komitén och med de förhoppningar, man skulle ega, att densamma snart skulle framlägga sitt opus och draga in en massa tjänster, men vi hafva haft här i vårt land alltför stor erfarenhet af den nytta komitéer medföra, för att vi skulle kunna sätta något särdeles stort förtroende till den produkt, som den i fråga varande komitén kommer att lemna.

En talare, till hvilken jag hyser stort förtroende, påstod, att det skulle vara en stor olycka, om vi toge bort dyrtidstillägget för de högre aflönade tjenstemännen, och om man läser mellan raderna i hans yttrande, så ansåg han, att uti det af honom antydda fallet skulle våra tjenstemän blifva idel karnaljer och skälmar. Jag tror dock icke att det är så illa, ty en tjänsteman, äfven om han icke får mer än 4 à 5,000 Kr. i lön håller dock sig ärlig i det allra längsta, och inte gör han sig till tjuf, derför att han inte får dyrtidstillägg, utan då är allt något annat dertill orsaken. Om man, såsom jag varit ledamot af statsrevisionen och dervid haft tillfälle att genomgå

Ans. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)

Kammarrättens aktoratsräkning, detta syndaregister öfver brottslige tjänstemän, så får man se, att det är högst få af de små löntagarne, som gjort sig skyldige till försmällningar, nej! det är högre tjänstemän, de som haft stora löner och som varit i tillfälle att taga för sig så det förslog, som i nämnda förteckning stå uptagne såsom fästningsfångar, rymda till Amerika o. d.

Samme talare påstod, att, under det att det skulle vara möjligt för en skollärare på landet att berga sig på 600 Kr. om året, det skulle vara omöjligt för en tjänsteman i Stockholm att lefva på 6,000 Kr. om året, och skälet dertill skulle vara, att de sistnämndes uppfostran skulle vara så dyrbar. Jag skall då be att få upplysa huru mycket hvar och en af desse tjänstemän, som staten ammar upp, kostar densamma. Hvarje student kostar staten i Upsala 239 Kr. och i Lund öfver 400 Kr. årligen. Då man till dessa belopp lägger den summan, som deras undervisning vid elementarläroverken kostar staten, skall man lätt finna, att de kosta staten icke så obetydligt. Då det således är staten, och ej de sjelfve, som bekostar, åtminstone till största delen, tjänstemännens uppfostran, så hafva de ej heller något skäl att uti i fråga varande hänseende åberopa de kostnader, de i och för sin bildning fått vidkännas

En talare på stockholmsbänken, som för mig gerna får säga hvad han vill, enär det är alldeles omöjligt för honom att få mig i lufven på sig, ty dertill respekterar jag alltför mycket både honom sjelf och hans åsichter, häntydde i sitt anförande på ett oklokt yttrande, som i detta ämne skulle hafva blifvit fäldt. Jag vet icke, om han dervid syftade på mig eller någon annan, men må han gerna hafva menat mig, det underkastar jag mig gerna för hans skull. Jag vet att jag står här som en ropandes röst i öknen och att många af eder, mine Herrar, tro att jag ej eger någon grund för sanningen af mina påståenden, men kom till landsorten och ställ till en omröstning derstädes, så skolen I finna en öfvervägande majoritet för den åsigten, att tjänstemännen böra få hålla till godo med de löner, de nu hafva, och vid sådant förhållande bör det icke heller förefalla underligt, om landsortens representanter i nämnda afseende föra sina kommittenters talan.

Deremot förefaller det besynnerligt, att stockholmsrepresentanterne alltjemt uppträda och skildra den stora nöd, som skulle uppstå bland tjänstemännen, i händelse dyrtidstillägg ej dem beviljades. För min del tror jag icke på deras stora behof af dyrtidstillägg, ty på hvad sätt användes detta? Jo, största delen deraf nedlägges på krogar och schweizerier, hvilka alltid äro talrikt besökta af tjänstemän, och till sådant ändamål anser jag ej dyrtidstillägg vara af nöden.

Jag har icke blifvit öfvertygad om, att Ola Bosson Olssons förslag i ämnet är det rätta, ty att knussa på 3,000 Kr. och ställa till gemensam votering för en sådan summa, anser jag ej lämpligt. Derrför vill jag stanna vid löner på 3,000 Kr., och sedan, om Andra Kammarens majoritet skulle dela min upfattning, låta Första Kammaren hafva den äran att se tjänstemännen väl till godo.

Herr C. Ifvarsson: Herr Carl Anders Larsson har onekligen rätt i hvad han yttrade om tankarne hos landsbygdens befolkning rörande dyrtidstillägget. Min öfvertygelse är, att om en votering der skulle anställas om denna sak, så skulle icke ens hans förslag här i dag få majoritet för sig, ty på landet föres i allmänhet ett så tarfligt lif, att man der omöjligen kan föreställa sig, att en tjänsteman kan behöfva mera än 2 å 3,000 kronor om året att lefva på. Vi, som äro i tillfälle att se sakerna på närmare håll, inse dock lätt, att det icke går för sig att lefva på samma belopp, som man på landsbygden anser alldeles tillräckligt. Hvad vi således böra taga i betraktande i fråga om dyrtidstillägget är, efter min tanke, å ena sidan hvad som kan och å den andra hvad som skäligen behöfver betalas. Granskar man närmare herr Carl Anders Larssons förslag, så är det icke obilligt; men denna Kammare gick emellertid i fjor längre än Herr C. A. Larsson nu gjort, då den gillade samma förslag som herr O. B. Olsson nu framställt, och min mening är derföre äfven att vi nu böra fatta samma beslut som i fjor. Herr O. B. Olssons förslag kan ej heller med skäl kallas njuggt; de tjänstemän, som hafva 5,000 kronor eller derunder, skulle ju enligt detsamma erhålla dyrtidstillägg, och hvad angår dem som sitta med högre löner, t. ex. 7 å 9,000 kronor, så torde de å ena sidan kunna berga sig på hvad de hafva och å den andra ej heller, såsom här förespeglats, föredraga att lemna statens tjänst och inträda i enskilda bolags. Skulle emot förmodan något sådant inträffa, skulle t. ex. en president derför att han icke får dyrtidstillägg afsäga sig sitt embete, så torde derigenom ingenting värre inträffa, än, ifall ingen skicklig sökande funnes att för tillfället tillgå, tjänsten finge tills vidare stå obesatt, och då presidentsembeten förut varit långa tider obesatta utan att någon olägenhet deraf försports. så torde ingen fara för samhället uppstå, om ett likartadt förhållande ännu en gång skulle inträffa. Måhända vore dermed bevisadt, att embetet icke är behöfligt. För min del tror jag, att de nuvarande lönerna i dessa högre embetsmannagrader äro tillräckliga, och att vi med godt samvete kunna bifalla Herr O. B. Olssons förslag, utan att vi med skäl böra kunna af embetsmännen klandras derför — huru vi skola kunna försvara oss inför våra kommittenter för ett sådant beslut blir en annan sak — och yrkar således bifall till samma förslag.

Herr Danielsson: Då jag begärde ordet, hade ganska många talare angripit mitt yttrande vid ett föregående tillfälle, att man borde hålla sig vid det beslut i frågan, som fattades af Riksdagen i fjor. Sedan dess har en talare på stockholmsbanken sagt, att, då den Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd och behof remitterades till Stats-Utskottet, en eller annan af Kammarens ledamöter hade i densamma sett hvad som der icke fanns att se. Jag för min del tror emellertid, att den ärade talaren själf icke *vclat* se hvad som der finnes att se, ty vill man verkligen se hvad som finnes i den Kongl. propositionen, så tror jag också att der finnes mycket att se, som är värdt att närmare skärskåda, jag tror äfven att man icke bör döma endast efter

*Aufg. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)*

Ang. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)

de förhållanden, som här i Stockholm äro rådande; ty om man det gör, måste man blifva villseledd. Ty, såsom en föregående talare påpekat, och hvars anförande till stor del icke kan jäfvas, finner man det sätt, hvarpå tjänstemännen här lefva, och huru de använda sina löner, mindre tillfredsställande och man erfar härvid en känsla, som icke ingifver mycken förhoppning eller fröjd. Man ser huru lefnadsförhållandena här på alla möjligt upptänkliga sätt fördyras. Kommer der en modedocka, genast skall hon efterapas; synes en, som har råd att åka och visa sig förnäm, så har det strax blifvit ett mode, som måste följas; likagodt hvarifrån penningar skola tagas. Skulle vi nu på grund af sådana förhållanden uppdrifva lönerna; hvar skulle man då finna någon gräns för dem? Ledsamt är det äfven, att år efter år en strid härom skall ega rum mellan landets och städernas representanter; men i högsta grad ledsamt är det att höra tjänstemännen oupphörligt beskylla oss för njugghet och derför att vi skulle vilja sätta dem på svältkur m. m. dylikt. Jag påminner mig i detta fall ett yttrande, som blifvit fildt af en talare i franska lagstiftande församlingen, då fråga om löneförhöjning åt statens tjänstemän der afhandlades, nemligen att den klokaste utvägen för tvistens lösning vore, att hvarje medborgare finge en aflönad befattning i statens tjänst. Då skulle tvisten om lönetillägg upphöra och enda omsorgen blifva att rådgöra huru man skulle använda det förbrukade papper, som alla dessa tjänstemän skulle komma att lägga i hög. Jag tror visserligen icke, att vi ännu hunnit så långt; och jag för min del vill icke påyrka ett sådant förhållande; så och emellan jag anser att Herr O. B. Olssons förslag är rättvist och billigt samt öfverensstämmande med denna Kammars i fjor fattade beslut, inskränker jag mig till att yrka bifall till hans framställda förslag.

Herr Key: Då mitt namn igenfinnes under den reservation, som vid denna punkt afgifvits, men reservationens syftemål icke blifvit närmare angifvet, så vill jag upplysa, att detta förhållande tillkommit af förbiscende; och jag tillåter mig således nu förklara, att jag och de öfriga reservanterne med reservationen afsett, att dyrtidstillägg till löner utöfver 5,000 R:dr icke skulle beviljas. Historien om dyrtidstilläggens tillkomst är bekant sedan förra riksdagen. Det gjordes då mångfaldiga försök med att uppdraga ett streck, utöfver hvilket något sådant tillägg icke skulle beviljas; man sökte detta streck vid olika siffror; men man kom undan för undan till det resultat, att, om man satte strecket *under* 5,000 R:dr, så skulle de oegentligheter i massa inträffa, att underordnade tjänstemän skulle få högre aflöning än sina förmän. Man satte således då strecket vid 5,000 R:dr af det skäl, att löner *öfver* nämnda belopp innehades egentligen endast af embetsverkens chefer. Genom gemensamma voteringar beslutades dock i fjor, att åtskilliga embetsmän med löner utöfver 5,000 R:dr skulle få dyrtidstillägg, under det andra med samma lön fingo intet. Då frågan härom nu änyo förekom inom Stats-Utskottet, förklarade Utskottets ledamöter från Första Kammarerna, att de ville vidhålla förra Riksdagens beslut, att alla embets- och tjänstemän skulle få dyrtids-

tillägg. Härtill svarade ledamöterna från Andra Kammaren *nej*, med förklarande, att de också ville vidhålla förra Riksdagens beslut, nemligen att embetsmän med löner utöfver 5,000 R:dr icke borde erhålla något sådant tillägg. Riksdagen hade nemligen i fjor beslutat båda delarna, och hvardera parten kunde således åberopa Riksdagens beslut. Vi ansågo oss fördenskull stå på en fullt solid och fast grund, då vi, reservanter från Andra Kammaren, reserverade oss i en syftning, som för lidet är först blifvit Andra Kammarens beslut och der efter i viss mån äfven Riksdagens. Jag vågar ock tro, att Andra Kammaren, med minne af hvad som förra riksdagen skedde, handlar icke blott konsekvent utan äfven, då förhållandena i afseende på lefnadskostnaderna icke undergått någon förändring, rätt, om den i fråga om dyrtidstillägget fattar samma beslut i år som i fjor; och jag vill tillägga en sak: jag tror, att Andra Kammaren, som — det är ingen hemlighet — icke med blida ögon åses af dessa embets- och tjänstemän, gör klokt i att bifalla hvad härutinnan är rätt och skäligt, och derigenom ännu en gång visar att Kammaren, oberörd af allt klander och upphöjd öfver detta, icke vill göra sig skyldig till det, hvarför den tillvitas.

Ang. dyrtidstillägg.
(Forts.)

Jag tror, jag upprepar det, att Andra Kammaren handlar rätt, klokt och konsekvent, om den vidhåller sitt förra riksdagen i frågan fattade beslut; och jag vill således för min del instämma i det förslag, Herr O. B. Olsson afgifvit.

Her Liss Olof Larsson: Jag skulle icke behöft begära ordet i denna fråga, om jag icke afgifvit en reservation utan att angifva syftet dermed. Jag ber derföre nu få tillkännagifva, att jag med min reservation afser detsamma som infattas i Herr Ola Bosson Olssons nu framställda förslag, i hvilket jag alltså förenar mig. Det är mycket svårt att bestämma den siffra, utöfver hvilken man icke bör gå i fråga om beviljande af dyrtidstillägg.

Hvarje sådan bestämmelse är en smakfråga. Jag medgifver att Herr C. A. Larsson icke saknat skäl för sin framställning, ty åtskilliga tecken gifva redan vid hand att en återgång från den goda tiden möjligen inom kort stundar, men några säkra bevis för att så kommer att ske hafva vi icke. Af denna anledning är det som Stats-Utskottets ledamöter af denna Kammare hafva förenat sig i det förslag, som Herr O. B. Olsson nu framlagt. För min del skulle jag anse det vara mycket godt, om Andra Kammaren härtill gäfve sitt bifall och man sålunda sluppe ifrån denna tvist om huruvida dyrtidstillägg böra beviljas de tjänstemän, hvilkas löneinkomster uppgå till 5,000 kronor eller derutöfver.

Ser man på förhållandena i detta fall i Danmark och Norge, skall man finna, att majoriteten i denna Kammare visst icke visat sig njugg mot embetsmännen.

Icke blott nu utan äfven vid flera föregående tillfällen har man erinrat om den komité, som blifvit tillsatt för utarbetande af förslag till de centrala embetsverkens omorganisation, och man har under denna diskussion yttrat, att denna komité synes haft till uppdrag att

Ang. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)

lura oss, ehuru detta icke har lyckats denna gång. Då jag har äran vara ledamot af denna komité, får jag åtminstone för min del bekänna, att jag, huru kort tid än denna komiténs arbeten fortgått, redan kommit till erfarenhet derom, att det sannerligen icke går så fort som man möjligen föreställer sig att reorganisera förhållanden som under århundraden egt bestånd. Det klander komiterade sålunda fått upp-bära under denna diskussion synes mig vara aldeles oförtjent. Jag tror till och med att det kan vara tvifvel underkastadt, huru vida denna komiténs arbeten hinna afslutas till början af nästkommande riksdag; ty, såsom jag redan nämnt, dess arbeten äro verkligen af vidsträcktare omfång, än man vanligen torde föreställa sig.

För min del får jag ock säga, att det naturligtvis hvarken kan vara regeringens eller den ifrågavarande komiténs mening att vilja lura folk med det förslag som i denna sak kan komma att utarbetas. Jag tror att denna komité kommit i någon misskredit genom att omnämna ordalydelsen af den instruktion, som först gafs till efterrättelse för dess arbeten och hvarest det, bland annat, heter att sjelfva löne-regleringen skulle utgöra hufvudsakliga målet för komiterades arbeten, ehuru komiterade äfven egde rättighet att ingå i pröfning af organisationen och arbetssättet för embetsverken i allmänhet. Jag tror mig icke gå grannlagenheten för nära, om jag tillkännagifver för dem af Kammarens ledamöter, hvilka möjligen hysa några betänkligheter i denna fråga, att komiterade i dessa dagar från regeringen mottagit ett förtydligande af nyss omnämnda instruktion, hvaruti föreskrifves att löne-regleringen skall försiggå endast i jembredd med fråga om embets-verkens omorganisation, inskränkning af embetsmännens antal och förenkling i deras arbetssätt.

För öfrigt ber jag få instämna i Herr O. B. Olssons förslag till beslut i den föredragna punkten.

Herr Adlersparre: Den strid, hvaruti jag nu har råkat med den aktade representanten från Maspelösa, har icke i något hänseende oroad mig, ty jag hoppas, att vår gamla vänskap derigenom icke skall blifva störd, så frisinnade äro vi nog å ömse sidor. Jag kan dock icke tillåta honom göra oriktiga citationer af mitt förra yttrande. Enligt hans ord skulle jag nemligen hafva sagt att, derest de i frågasatta dyrtidstilläggen nu vägrades, skulle följden blifva den, att tjänstemännen nödgades blifva "tjuftar och skälmar." Något sådant har jag dock hvarken yttrat eller tänkt, och jag är öfvertygad att notarierna hafva riktigt uppfattat mina ord i detta hänseende, hvadan jag ock icke skall vidröra de uttryck, som härom finnas upptecknade. Mina ord föllo nemligen så, att, derest embetsmännen icke få tillräckligt att lefva utaf, så måste de vid sidan af statens tjänst söka anställning hos enskilda bolag, och att sådana fall äfven förekommit, derpå gaf oss Stats-Utskottet genom sitt utlåtande i denna del under förliden riksdag lysande exempel. Då jag sålunda säger, att embetsmännen stundom söka bereda sig inkomster vid sidan af sitt embete i statens tjänst, så torde jag ock vara berättigad till det påståendet, att de

svåriligen kunna göra detta, utan att staten deraf blir i större eller mindre mån lidande.

*Ang. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)*

Herr Uhr: Jag hade redan vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, då Herr Treffenberg erinrade om, hurusom han vid nästföregående riksdag varnat dem, som hyste samma åsichter som han, för ett envist vidhållande af sina pretentioner med förklarande att man borde gå folkets önskingar till mötes. ämnat säga några ord. Han nämnde då, att han kommit till spetsen af konservatism. Den varning, han då framstälde till dem som voro liktänkande med honom, har regeringen nu ställt sig till efter rättelse, men ändock förebrår han regeringen att den icke vidblifvit sin åsigt att tjenstemännen behöfde 30 procent dyrtidstillägg. I motsats mot honom är jag och de med mig liktänkande regeringen tacksam derför att den lyssnat till folkets önskan och ansett 20 procent vara tillräckligt, och jag beklagar endast att regeringen icke gått oss så lång till mötes, att den satt strecket vid 5,000 kronors lön. För att nu visa att jag är villig att gå skäligen anspråk till mötes, skall jag icke påyrka bifall till Herr C. A. Larssons förslag om streckets sättande vid 3,000 kronor, utan vill jag förena mig med dem som yrkat att detsamma må sättas vid 5,000 kronor.

Herr Carl Anders Larsson: Jag ber få förklara, att det icke varit min mening att klandra den i fråga varande komitén, men jag får säga att jag har den erfarenheten af komitèer i allmänhet, att de mestadels äro resultatlösa, och jag har varit nog länge med för att se, att de sällan eller aldrig leda till det åsyftade ändamålet.

Hvad beträffar Herr Adlersparres yttrande, så ber jag få förklara, att jag aldrig påstått att han uttryckt de ordalag jag sökt vederlägga, utan att mitt yttrande afsåg en helt annan talare.

Herr Törnfeldt: Allmänheten anser presidenter och generaldirektörer m. fl. för snart sagdt lyxartiklar; de aflönas i allmänhet nära dubbelt så mycket som de arbetande ledamöterna i hvarje verk. Allmänheten är af den tron, att de kunna undvaras samt att man i deras ställe kunde införa antingen åldermanskap eller förmanskap bland de arbetande ledamöterna, och att detta skulle gå lika bra. Under sådana förhållanden anser jag det vara oklokt både att begära och att bevilja dyrtidstillägg för dessa dyrfödda herrar och kan för min del icke biträda ett sådant förslag; de må väl kunna berga sig ändå, när de hafva nästan dubbelt så mycket som de arbetande ledamöterna.

Jag hemställer derför att vi nu må vidblifva förra Riksdagens beslut, nemligen att strecket sättes vid 5,000 kronor.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, och då propositioner, enligt derunder gjorda yrkanden, skulle framställas, begärdes ordet af

Herr Carl Anders Larsson, som yttrade: Då jag af diskussionen funnit, att mitt förslag icke har synnerlig utsigt till framgång, så får

Aug. dyrtids-
tillägg.
(Forts.)

jag förklara att jag åstår från mitt yrkande och förenar mig nu med de öfriga reservanterne.

Herr Jöns Pehrsson och Aug. Pettersson, hvilka under öfverläggningen biträdt Herr C. A. Larssons yrkande, gäfvö här efter hvar för sig tillkänna, att de jemväl afstodo från proposition å berörda yrkande samt ville förena sig om det förslag, Herr O. B. Olsson afgifvit.

I följd här af återstodo numera endast tvänne meningar, å hvilka propositioner blifvit äskade; och gaf Herr Talmannen, i enlighet med dem, först proposition på bifall i oförändradt skick till Utskottets hemställanden i den förevarande punkten samt derefter på Herr O. B. Olssons ändringsförslag. Den sednare propositionen fann Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad; men votering begärdes, med anledning hvar af, och sedan Kammarerna beslutit att såsom ja-proposition skulle uppställas bifall till Utskottets förslag, en så lydande voteringsproposition justerades och anslogs:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i åttonde punkten af dess utlåtande N:o 4,

röstas ja;

Den det ej vill

röstas nej;

Vinner nej, har Kammarerna, med afslag å det af Kongl. Maj:t begärda dyrtidstillägg för Justitiekansleren, Presidenterna i Svea och Göta Hofrätter samt Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, äfven som Generaldirektören i Fångvårdsstyrelsen, såsom dyrtidstillägg för nedannämnde embetsverk, till den å bilagda tabell, Litt. A, angifna fördelning, beslutit på extra stat för år 1876 anvisa följande belopp, nämligen för

a) Justitie-kanslers-expeditionen	kronor	1,500: —
b) Justitie-revisions-expeditionen	„	22,420: —
c) Svea hofrätt	„	29,500: —
d) Göta hofrätt	„	29,600: —
e) Hofrätten öfver Skåne och Blekinge	„	13,180: —
f) Krigshofrätten	„	2,209: 80.
g) Fångvårdsstyrelsen	„	7,460: —

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 44 ja mot 128 nej; och hade Kammarerna således beslutit i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

9:de—13:de punkterna:

Biföllos.

Slutligen lades de vid utlåtandet fogade tabeller till handlingarne, under erinran om de ändringar deri, som påkallades af Kammarerna här oifvan omförmälda, från Utskottets förslag afvikande beslut.

§ 7.

Skedde föredragning af Stats-Utskottets utlåtande N:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel; och blef Utskottets deri gjorda hemställan af Kammaren bifallen, hvarefter den vid utlåtandet fogade tabell lades till handlingarne.

§ 8.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 22 Januari 1875, angående de ändringar i gällande tulltaxeunder rättelser och dermed sammanhang egande stadganden, som påkallats af det genom Kongl. förordningen den 15 Maj 1874 införda nya skeppsmätningssätt.

§ 9.

Till motioners afgifvande hade aumält sig:

Herr *Törnfeldt*, hvilken, i sådant afseende nu uppropad, afgaf en motion, som handlade om införande af lagtvungen, förberedande rekrytbildning;

Herr *Casparsson*, som dernäst uppropades och aflemnade en motion angående reviderande af gällande föreskrifter rörande eder; samt

Herr *Gumælius*, hvilken, efter att hafva erhållit ordet, anförde: Alla goda ting äro tre och därför tager jag mig friheten att äfven väcka en motion. Denna afser visserligen ett underordnad ämne, men ett sådant, deråt Kammaren ändock behagat visa ganska mycken uppmärksamhet. Motionen rörer Kammarens protokoll. Förut har Kammaren sysselsatt sig med frågan om ordnande af protokollens uppsättande och om vidtagande af åtgärder för desammas skyndsammare tryckande. Men för att vinna det med dessa åtgärder afsedda ändamål, fordras äfven medverkan af Kammarens ledamöter sjelfva, och med anledning deraf tager jag mig friheten väcka följande motion.

Herr Gumælius aflemnade derefter sin sålunda anmälda motion, innehållande förslag till åtskilliga ändringar i Andra Kammarens arbetsordning.

Dessa nu omförmälda trenne motioner, af hvilka Herr Törnfeldts erhöill ordningsnummern 165, Herr Casparssons nummern 166 och Herr Gumælii nummern 167, blefvo hvar efter annan på begäran bordlagda.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes Konstitutions-Utskottets utlåtanden:

N:o 1, i anledning af Herr Malmbergs motion om ändring af 14 § Riksdagsordningen; och

N:o 2, i anledning af Herr Helanders motion om ändring af 13 § 3 mom. Riksdagsordningen.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *J. H. Schultz* under 8 dagar från och med den 15 dennes, för viktiga enskilda angelägenheters vårdande, samt Herr *Johan Johansson* i Ringshyttan, likaledes under 8 dagar från och med nämnda dag.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

H. Husberg.